

BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE GENEL BİR BAKIŞLA İTALYA'DA TÜRKOLOJİ ÇALIŞMALARI

Oğuz KARAKARTAL

I. İtalyan Türkolojisinin Kurulması (1850-1906), II.1907 Sonrası İtalyan Türkolojisinin Gelişmesi ve Üç Ünlü İtalyan Türkolog: L. Bonelli, E. Rossi ve A. Bombaci, III.Günümüz Bazı İtalyan Türkolog ve Şarkiyatçıları IV. İtalyan Şarkiyat Enstitü ve Dernekleri.

I. İtalyan Türkolojisinin Kurulması (1850-1906)

İtalyanların Şark dünyasıyla akademik anlamda ilgilenmeleri 18. yüzyılın başlarına, 1732'de, Napoli'de, Çin Koleji'nin (Collegio Cinesi) kurulmasına kadar gider. Bununla beraber İtalya'da, bir program dahilindeki bilimsel Şarkiyat ve Türkoloji çalışmaları 1850'lerden sonra başlar.¹ 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılda

¹ Ancak İtalyanların ticarî ve siyasî ilişkileri dolayısıyla Türkleri ve Doğu dünyasını (Oriente'yi) tanımalarını 13. yüzyılın başlarına kadar götürmek mümkündür. Bu dönemden İstanbul'un fethine kadarki Türk-İtalyan ilişkileri hakkında Şerafettin Turan'ın *Türkiye-İtalya İlişkileri* (İst.1990) adlı kitabı zengin bir kaynaktır. Şark dünyası üzerine çalışanlarla oraya seyahat eden gezginler ve diplomatik görevliler, -ki İtalya Osmanlı İmparatorluğu nezdinde İstanbul'da altı şehir devletinin elçileriyle temsil ediliyordu.- Osmanlı-Türk hayatına dair bir çok eserle, sözlük ve gramer kitapları kaleme almışlardır. Bu eserler arasında, Andrea Cambini'nin *Della Origine de' Turchi e Imperio degli Ottomani* (Osmanlı İmparatorluğu ve Türklerin Asılları Hakkında, 1529), Luigi Bassano'nun *I costumi et i modi particolari della vita de' Turchi* (Türk Hayatının Kendine Has Gelenek ve Göreneklere, 1545), G.A. Menavino'nun *I costumi et la vita de' Turchi* (Türk Hayatı ve Örf-Adetleri, 1551), L. Sorengo'nun *L'Ottomano* (Osmanlı, 1598), G.B. Donado'nun *Osservazioni della letteratura de' Turchi* (Türk Edebiyatı Üzerine İzlenimler, 1688), G.B. Toderini'nin *La letteratura Turchesca* (Türk Edebiyatı, 1789) ve G.B. Bonaugurio'nun *Le lettere sopra la Turchia*

Şark dünyasını, "Oriente"yi gören veya onunla ilgilenen bir çok İtalyan, çalışma ve izlenimlerini dergiler aracılığıyla İtalyan okuyuculara aktarmışlardır. Bu bakımdan 1793 tarihli *Giornale della Letteratura Straniera* (Yabancı Edebiyatlar Dergisi) ile

(Türkiye Üzerine Mektuplar, 1795) adlı kitapları sayılabilir. Bu tür eserlerin bir dökümünün yapılarak bir bibliyografya kitabının hazırlanması, Türkolojiyi bekleyen çalışmaların başında gelmektedir. Venedik'i İstanbul'da temsil eden elçilerin tuttıkları günlük (diario) ve notlar da 16-18. yüzyıllardaki Türk tarih ve yaşamını aydınlatması bakımından önemlidirler. Bunlar 1871-72 yıllarında iki cilt halinde Niccolo Barozzi ve Guglielmo Berchet tarafından yayımlanmıştır: *Le Relazioni degli Stati Europei Lette al Senato dagli Ambasciatori Veneziani, Turchia, 1871-1872* ; Bu günlüklerle Türk kültürüne ait bazı eserler ünlü Türkolog Ettore Rossi'nin Türkiye'de neşredilen bazı eserlerinde tanıtılmıştır: a) E.Rossi, *İtalyan Kütüphaneler ve Arşivlerinde Türk Tarihine Dair İtalyanca ve Türkçe Mehazlar*, İkinci Tarih Kongresi, Devlet Basımevi, İst. 1937, 11s. b) E.Rossi, İtalya'da Türk Tettebuları Tarihine Umumî Bir Bakış, *Yeni Türk Mecmuası*, Nr.16-17, İst.1934, s.1274-1279

İtalyanlarca hazırlanan "İtalyanca-Türkçe" sözlük ve gramer kitapları da ayrı bir çalışmayı gerektirecek kadar çoktur. Osmanlı devletinin bir cihan imparatorluğu ve Türkçenin bir dünya dili olduğu XV-XVII yüzyıllarda, Türklerle yoğun temasta bulunan İtalyanlar, sözlük ve gramer kitapları hazırlama ihtiyacını hissetmişlerdir. Bu kitaplardan bazıları şunlardır: Pietro Ferraguto, *Grammatica Turca* (1611). Bu gramer hakkında Alessio Bombaci'nin geniş bir tanıtma yazısı bulunmaktadır: "Padre Pietro Ferraguto e La Sua Grammatica Turca"(Peder Pietro Ferraguto ve Onun Türkçe Grameri), *Pubblicazioni dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli, Annali Nuova Serie I, Scritti Onore di Luigi Bonelli*, Roma, XVIII, 1940, s.205; G. Molino, *Dizionario della Lingua Italiana-Turchesca* (1641). Bu sözlük Asım Tanış tarafından Türkçe'ye kazandırılmıştır: A. Tanış, *Giovanni Molino'nun İtalyanca-Türkçe Sözlüğü ve Halk Türkçesi*, Ankara 1989, 319 s.; P.F.Fernando, *Vocabolario Italiano-Turchesco* (1665); Antonio Mascis, *Vocabolario Toscano e Turchesco* (Türkçe-Toskanaca Sözlük, 1667) Bu sözlüğü hakkında bkz: Oğuz Karakartal, "Toskanaca-Türkçe Bir Sözlük: Vocabolario Toscano e Turchesco", *Bir*, Nr.III, Yesevî Yayıncılık, İstanbul 1995, s.69-74; B. Pianzola, *Breve Grammatica e Dialoghi Per Imparare Le Lingue Italiana, Greca Volgare e Turca* (İtalyanca, Halk Yunancası ve Türkçe Dillerini Öğrenmek İçin Dialoglar ve Kısa Gramer,1781) ve yine B. Pianzola'nın *Dizionario Gramatiche e Dialoghi Per Apprendere Le Lingue Italiana, Greca Volgare e Turca* (İtalyanca, Halk Yunancası ve Türk Dillerini Öğrenmek İçin Dialoglar ve Gramatik Sözlük, 1789). Pianzola'nın her iki kitabı için bkz: Giampiero Bellingeri, *Sul Turco nel 700: Allori Speculari e Fiochi Lumi*(18. Yüzyılın Türkleri Üzerine: Sönük Işıklar ve Aynalı Defneler), *Istituto Universitario Orientale di Napoli*, Napoli 1984, s.661; 16. yüzyılda tertip edilen sözlükler için önemli bir makale vardır: Manlio Cortelazzo, "La Conoscenza della Lingua Turca in Italia nel'500" (16. Yüzyılda İtalya'da Türk Dilinin Tanınması), *Il Velro*, Yıl. XXIII, Nr.2-4, Mart-Ağustos 1979, s.133

Türkler arasında da İtalyanca sözlük ve gramerler düzenleyen kişiler bulunmaktadır. Ancak bizde bu çalışmalar bilindiği kadarıyla Batılılaşma hareketlerine paralel 19. yüzyılda başlar. Bununla beraber ünlü divan şairi Şeyh Galib'in müridi şair Esrar Dede'nin, bir İtalyanca gramer denemesi şeklinde hazırladığı *Lugat-ı Tilyan* XVIII. yüzyılın sonuna tarihlenir. Türkiye'deki ilk özel gazetelerden *Ceride-i Havadis* 'in matbaasında basılan Mehmet Atıf'ın *Dictionnaire Français, Turc, Italien* 'ini(1868), Mehmet Rûhi'nin, *İtalyanca Konuşalım* (1893) ve Ahmet Rüşdî'nin *İtalyanca Yeni Usul-i Tedris* (1896) adlı kitapları izler.

Batı'daki ilk Türkoloji çalışmalarına dair önemli bir makale de yazılmıştır:

Agostini Pertusi, " I primi studi in Occidente sull'orgine e la potenza dei Turchi"(Türklerin Potensiyali ve Asılları Üzerine Batı'daki İlk Çalışmalar), *Studi Veneziani*, XII, 1970, s.465-552

yine aynı adı taşıyan 1805 tarihli *Giornale della Letteratura Straniera* dergileri dikkate değer. Mesela 1793 tarihli birinci dergiden anlaşılacağı üzere, İtalyanların 1911'de Türklerle savaşarak işgal edecekleri Trablusgarp'la ilgilenmeleri çok eskilere dayanmaktadır.² Ve yine İtalyan dünyasının, Rusya ve Türk toplulukları hakkındaki merak ve bilgi edinme arzusu, Pietro Pallas'ın "Viaggi per diverse provincie dell'impero della Russia e nell'Asia Settentrionale" (Kuzey Asya'da ve Rus İmparatorluğunun Çeşitli Kasabalarında Seyahatler) adlı yazısında göze çarpar.³

1847 yılında Roma'da çıkmaya başlayan *Rivista Accademia dei Lincei*, İtalyan bilim ve kültür hayatına ait yazılar yayımlarken zaman zaman da Şark dünyasından haberlere yer verir.⁴ Özellikle ünlü Türkolog Luigi Bonelli'nin ilk yazılarından bazıları bu dergide çıkar. Bonelli'nin 1921'de derginin ortak üyeliğine getirilmesi Şarkiyat çalışmaları açısından yararlı olmuştur. 1854-1855 yıllarında yayımlanan *Studi Orientali e Linguistici* (Linguistik ve Oryental Çalışmalar) Türk kültürüne ait yazılar içermese de, Şarkiyat çalışmalarına başlangıç teşkil eden dergilerdendir. Bu arada iki yüz yıla yakın bir zaman(1622-1815) Osmanlı vatandaşlarına tahsis edilen Venedik Türk Hanı hakkında A.Sagredo ve Berchet'in birlikte hazırladıkları *Il Fondaco dei Turchi* (Türk Hanı) adlı kitabın 1860'da Milano'da basımını unutmamak gerekir.⁵

1867 tarihinde ünlü Şarkiyatçı Angelo de Gubernatis'in müdürlüğünü üstlendiği *Rivista Orientale* (Şarkiyat Dergisi), Floransa'da yayımlanmaya başlar. 1868 senesinde de bir kaç fasikül devam ettikten sonra yayımını kesen dergi, bir buçuk yıl boyunca Doğu dünyası üzerine zengin bibliyografik bilgiyi, yazı ve kronikleri okuyucusuna ulaştırır. "Cronaca delle Cose d'Asia" (Asya Olaylarının Kroniği) başlığı altındaki haberlerde Rusya'nın Orta Asya'yı işgalini adım adım izlemek mümkündür.⁶ *Rivista Orientale* 'nin Türkoloji bakımından önemli yazıları

² Lucas, "Viaggio a Tripoli"(Trablus'a Seyahat), *Giornale della Letteratura Straniera* , 1793, C.I, s. 284.

³ A.g.e , s.335-342

⁴ Bkz: Emilio Teza, "Un dialogo Turco fatto in Italia nel cinquecento"(16.yüzyılda İtalya'da Türkçe Bir Dialog), *Rendiconti della Rivista Accademia dei Lincei*, 1892, s.391-407

⁵ Venedik Türk Hanı (Fondaco dei Turchi), iki yüz yıla yakın bir zaman Osmanlı vatandaşlarına hizmet vermiştir ve bugün de aynı adla anılmakta olup Doğal Hayat Müzesi'dir. A. Sagredo ve Berchet'in kitabında Türklerin hana yerleşmesi, buradaki ticaret hayatı ve binanın özellikleri hakkındaki malzeme derlenmiştir. Türkiye'de bu han ile ilgili olarak Şerafettin Turan'ın bir makalesi bulunmaktadır: Ş.Turan, "Venedik'te Türk Hanı", *TDAY Belleten*, XXXIII, nr.126, Nisan 1968, s.247-283

⁶ Bu kroniklerde, İran, Hindistan, Orta Asya Türk dünyası ve Uzakdoğu bölgesindeki politik gelişmeler üzerinde durulur: "Cronaca delle cose d'Asia", *Rivista Orientale*, Yıl I, Fasikül I, Floransa 1867, s.56; *Rivista Orientale* , Yıl I, Fasikül II, s.125; *Rivista Orientale* , Yıl I, Fasikül

"I Turchi"(Türkler),"Dialetto Uigur" (Uygur Dialektiği) ve "L'insegnamento del Turco e dell'Arabo in Venezia" (Venedik'te Türkçe ve Arapça'nın Öğretimi) başlıklarını taşır.⁷

1870'den sonra Avrupa'da milletlerarası Şarkiyatçılar kongrelerinin (Congressi Orientalistici Internazionali) başlaması Türkoloji ve Şarkiyat çalışmalarının hız kazanmasını sağlar. 1873 Paris, 1874 Londra ve 1876 San Petersburg'un peşinden 1878 IV.İnternasyonal Oryentalistler kongresine ev sahipliğini İtalya (Floransa) yapar. 1872'de Floransa'da, De Gubernatis, Emilio Teza, C. Schiaparelli, De Benedetti ve Michele Amari'den kurulu bir grup "Societa Italiana Per Gli Studi Orientali"yi (Oryental Çalışmalarına Dair İtalyan Kurumu) tesis ederler. Aynı yıl, bir yıllık çalışma dergisi (Annuario) çıkaran kurumun inceleme alanı içinde, -belki elemanı bulunmadığından Türk değil- Çin, Hint, Arap ve Fars kültürleri yer alır. Bu sıralarda çıkan ve İtalyan tarih incelemelerini yönlendiren *Archivio Veneto* 'da da bizi ilgilendiren iki yazı bulunur.⁸

1887 yılına geldiğimizde Floransa'da İtalya kralı I.Umberto'nun himayesinde önemli bir derginin *Giornale della Societa Asiatica Italiana* 'nın (İtalyan Asya Kurumu Dergisi) tesis edildiğini görürüz. Dergi programını iki temel esas üzerine belirlemiştir:

V, s.446; *Rivista Orientale* , Yıl I, Fasikül VI, s.575: VI numaralı bu kronikte Rus ordusunun Türkistan'da ilerleyişi haberi şöyle verilir: " I Russi continuano la loro marcia trionfale nel Turkestan. L'esercito Turcomanno, composto di circa quarantacinque mila uomini, che si trovava raccolta presso Samarkanda, fu intieramente disfatto." (Ruslar Türkistan'da görkemli ilerleyişlerine devam ediyorlar. Semerkant yakınında toplanmış bulunan ve yaklaşık kırkbeş bin kişiden oluşan Türkmen ordusu tamamiyle hezimete uğradı.) ; *Rivista Orientale* , Yıl I, Fasikül VIII, s.829, *Rivista Orientale*, Yıl I, Fasikül IX, s.1087

⁷ "I Turchi", *Rivista Orientale* , Yıl I, Fasikül I, Floransa 1867, s.52: Doğu dünyasına seyahat eden bir gezginin Türklere dâir izlenimlerinin anlatıldığı bu yazıda, "sert bir hareket tarzı ve ince bir zeka kıvraklığı ile Türkler arasında acayip bir beraberliğin, kütle halinde bulunuşun insanı şaşırttığı" belirtilerek şöyle denir: " E sanno quando giovi, adoperar l'adulazione o muovere interesse, prodigare le promesse e bei discorsi mettere il commercio come esca all'amo Inglese, la politica all'Austriaco, il pathos al francese" (Türkler ne zaman güzel sözler ve vaatler vermek gerektiğini ve ne zaman da pohpohlama ve güler yüz kullanılacağını biliyorlar. Oltaya balık yemi koyar gibi İngilizlere "ticareti", Avusturya'ya "politikayı" ve Fransızlara "duygulu sözleri" yem olarak kullanıyorlar.); "Il dialetto Uigur", *Rivista Orientale* , Yıl I, Fasikül III, Floransa 1867, s. 181; "L'insegnamento del Turco e dell'Arabo in Venezia" , *Rivista Orientale* , Yıl II, Floransa 1868, s.1126-1131

⁸ Bkz: a) G. Tassini, "Alcuni appunti storici sopra il palazzo dei duchi di Ferrara in Venezia poscia Fondaco dei Turchi" (Venedik'teki Türk Hanı'nından Sonra Ferrara Düklerinin Sarayı Üzerine Tarihi Bazı Notlar), *Archivio Veneto* , VI, 1873, s.285-292, b) E.Motto, "Un Ambasciatore Tartaro a Venezia" (Venedik'te Bir Tatar Elçisi), *Archivio Veneto* , 37/I, 1889, s.145

1. Oriente'yi (Doğu'yu) tanımak için dil ve edebiyat çalışmalarını gerçekleştirmek

2. Asya'daki İtalyan kültür faaliyetlerine ve nüfuzuna katkıda bulunmak.⁹

Sekizi İtalya'dan, on ikisi Avrupa ve Amerika'dan ve on ikisi de Asya kıtasından olmak üzere toplam otuz iki onur üyesi bulunan *Giornale della Societa Asiatica Italiana* 'nın bizim açımızdan önemi, bu onur üyelerinden birinin yazar ve devlet adamımız Ahmet Vefik Paşa olmasıdır. 1894 tarihine kadar derginin ilk sayfalarında diğer üyelerle beraber Ahmet Vefik Paşa'nın adı şöyle geçer: "Ahmet Vefik Pascia gia Presidente del Consiglio de' Ministri. Constantinopoli."¹⁰

Ahmet Vefik Paşa'nın bu derginin onur üyesi bulunması onun hem Avrupa ilim dünyasında tanınan bir insan olduğunu, hem de Osmanlı-Türk aydınının Avrupa Şarkiyat çalışmalarını kaçırmadan izlemek arzusunun göstergesidir. Paşa'nın, derginin kurulma faaliyetleri sırasında yolladığı Fransızca mesaj, diğer mesajlarla birlikte ilk sayıda yayımlanır:

" Da Lettera di S. E. Ahmed Wefyk (26 Dicembre 1886)

J'ai reçu la lettre et les imprimés que vous m'avez adressés, étant au lit très souffrant d'une neuralgie obstinée. Cependant, j'ai agi par mes amis, et en m'empressant de vous remercier pour ma part de votre bienveillant souvenir, je vous adresse deux adhésions, pour le moment. Plusieurs personnes veulent bien se mettre au rang de vos associés, après qu'ils verront si la nouvelle revue ne sera pas, comme ses sœurs aînées, complètement noyée dans l'Indianisme."

(İnatçı bir nevralsiden dolayı yatakta yatmak zorunda iken gönderdiğiniz mektupla, matbuaları aldım. Hasta olmama rağmen dostlarımla aracılığıyla kendi adıma sizin o güzel hatıranız için teşekkürde acele etmem gerektiğini düşünüyorum. Şimdilik size iki aboneyi bildiriyorum. Daha bir çokları da sırada. Ancak onların katılması yeni derginin daha evvelki örneklerine benzememesi halinde ve tamamen Hint dünyasına münhasır kalmaması sayesinde gerçekleşecektir.)¹¹

Vefik Paşa'nın 1891'de ölümünden sonra yerine yeni bir isim eklenmediği için Türk üyeliğinin yeri boş kalır. Ancak Ahmet Vefik Paşa'nın adı 1894 tarihine kadar onur üyelerinin isimleri içinde yer almıştır. Bir süre sonra daha çok Hindistan

⁹ "Statuto fondamentale della Societa Asiatica Italiana" (İtalyan Asya Kurumu'nun Kuruluş Tüzüğü), *Giornale della Societa Asiatica Italiana* , C. I, 1887, s.17-18

¹⁰ A.g.e, s.26: "Ahmet Vefik Paşa, Eski Bakanlar Konseyi Başkanı, İstanbul."

¹¹ A.g.e, s.26

ağırlıklı çalışmalara kayan *Giornale della Societa Asiatica Italiana* 'da, "Nizamü'l Mülk'ün Politik Fikirleri" adlı yazı kayda değer.¹²

1890 sonrası *L'Oriente* (1894), *Bessarione* (1896), *Rivista Bibliografica Italiana* (1896) ve *Rivista degli Studi Orientali* (1907) gibi dergilerin çıkmaya başladığı, XII. Oryentalistler Kongresi'nin 1899'da Roma ve Floransa'da yapıldığı¹³ ve İtalyan Türkolojisinin kurucusu Luigi Bonelli'nin yazı hayatına atıldığı yıllardır.¹⁴ Bu sırada 1904 tarihinde, Napoli'deki asırlık Şarkiyat Enstitüsü (Istituto Orientale di Napoli), 1900-1904 yılları arasındaki faaliyetlerini yayımlar. Enstitü dergisi *Rivista Istituto Orientale di Napoli*, enstitünün çalışmalarından söz ederken, 1903-1904 öğretim yılında toplam 271 öğrencisi bulunduğunu ve 23 öğrenci tarafından seçilen Türkçe dersini Luigi Bonelli ve İstanbul asıllı Stefan Yazıcıyan'ın okuttuklarını belirtir.¹⁵ Dergide dikkati çeken noktalardan bir diğeri ise, Asya ülkelerinde İtalya için ticaret acentaları hazırlamak amacıyla İtalyan hükümetinin enstitüye ödenek ayırdığına dâir olan haberdir. Burada, enstitünün

¹² I. Pizzi, "Le idee Politiche di Nizam Ul-Mulk" (Nizamü'l-mülk'ün Politik Fikirleri), *Giornale della Societa Asiatica Italiana*, C.X, Nr. 10, 1896-1897, s.131-139

¹³ 1878 IV. İnternasyonal Oryentalistler kongresinin Floransa'da gerçekleşmesinin ardından XII.inci kongre de, 1899'da Roma ve Floransa'da düzenlenmiştir. Bu kongrede, Orta Asya ve Türk Dili ve Edebiyatı seksiyonunda Luigi Bonelli yer alır. İngiltere, Fransa, Amerika, Hindistan, Şili, Arjantin gibi dünyanın pek çok ülkesinden bilimsel enstitü ve delegenin desteklediği kongrenin konuşmacıları ülke adına göre sıralanırken Türkiye:

"Turchie

Docteur Necib Bistanî - Beyrout

Charles Gallian- Consul Gen. de Turchie a Roma."

şeklinde takdim edilir: *Bolletino del XII Congresso degli Orientalisti I-II*, 1899, Floransa, s.12.(Supplemento Studi Italiani di Filologia Indo-Iranica; Hint-İran Filolojisi İtalyan Çalışmaları Dergisi Eki). Diğer dallardaki temsilci ve konuşmacıların sayısı göz önüne alındığında Türkoloji'nin L.Bonelli, N.Bistanî ve Charles Gallian ile temsilinin yetersiz kaldığı görülür. Kongreye Avusturya-Macaristan adına katılan Ignace Kunos ise, "La litterature Turque(Osmanlı) Moderne" adlı bir bildiri sunmuştur.

¹⁴ 1890'lı yıllarda İtalyan-Venedik kültür ve tarihini inceleyen bazı dergilerde de, Türkoloji sahasına aktarılabilir yazılar vardır: a) G.P.Tolomei, "La costituzione del 23 Dicembre 1876 dell'Impero Ottomano e la diplomazia Europea"(Avrupa Diplomasisi ve 23 Aralık 1876 Osmanlı İmparatorluğu Anayasası), *Rivista Istituto Veneto*, Seri VII, C. IV, 1892-1893, s.15-19, b) A.Sagredo, "Studio storico sul 'Giornale dello Assedio di Costantinopoli' "("İstanbul Kuşatma Günlüğü" Üzerine Tarihi Bir Çalışma), *Rivista Istituto Veneto*, Seri III, C.I, s.735-755

¹⁵ *Rivista Istituto Orientali in Napoli "1900-1901-1903-1904"*, 1904, Napoli, s.189. Ancak 271 öğrenciden 23'ünün birinci, ikinci veya üçüncü yabancı dil olarak Türkçeyi seçtikleri düşünüldüğünde bu sayının azlığı fark edilecektir. Sadece Di Thon Milziade, Richard Ratti ve Vigorito Salvatore adında üç öğrencinin tek seçtiği yabancı dil Türkçe olmuştur.

kurucusu Rahip Matteo Ripa'nın böyle bir misyonu çok önceden 18. yüzyılın başında sezindiği ve hükümetin kararının yerinde olduğu dile getirilir.¹⁶

İçlerinde Luigi Bonelli ve *Giornale della Societa Asiatica Italiana* dergisi öncülerinin bulunduğu bir grup İtalyan, 1906'da Uzakdoğu ve Orta Asya'nın incelenmesi amacıyla "Associazione Internazionale Per L'Esplorazione dell'Asia Centrale e dell'Estremo Oriente" (Uzakdoğu ve Orta Asya'nın Keşfi Uluslararası Kurumu) Kurumu'nu faaliyete geçirirler. Türkoloji ve Şarkiyat çalışmalarını Roma ve Napoli enstitüleriyle beraber yönlendirecek bu kurumun bilim kadrosu, sahasının uzmanı şu isimlerden oluşur:

P. Mantegazza ,	Antropoloji Profesörü
E.H. Giglioli,	Tabii İlimler
S.Sommier,	Coğrafya ve Antropoloji Profesörü
L.Pigorini,	Paleontoloji Profesörü
C.Puini,	Orta Asya Coğrafyası ve Tarihi Profesörü
F.L.Pulle,	Sanskritçe Profesörü
F.Lasinio,	<i>Giornale della Societa Asiatica Italiana</i> Başkanı
A.D. Gubernatis,	Şark Enstitüsü Direktörü
Di San Giuliano,	İtalya Coğrafya Kurumu Başkanı
L.Bonelli,	Türkçe Profesörü
L.Nocentini,	Uzakdoğu Dil ve Edebiyatları Profesörü. ¹⁷

Bu kurumun 1906'da İtalyan Şarkiyatçılarınca faaliyete geçirilmesinden sonra 1907 yılında ikinci bir büyük adım daha atılır. O da, günümüze kadar Türkoloji ve Doğu dünyası üzerine çalışmaların önemli bir kısmını bünyesinde toplayan *Rivista degli Studi Orientali* dergisinin kurulmasıdır.

¹⁶ Bu haber dergide şu başlık altında duyurulur: "Assegni di studio presso L'Istituto Orientale in Napoli per la preparazione di agenti commerciali nei paesi d'Orient" (Şark ülkelerinde ticaret acentaları hazırlanması için Napoli Şarkiyat Enstitüsü'ne çalışma ödeneği), *Rivista Istituto Orientali in Napoli*, 1904, Napoli, s.184-185

¹⁷ "Associazione Internazionale Per L'Esplorazione dell'Asia Centrale e dell'Estremo Oriente", *Giornale della Societa Asiatica Italiana* , C.XIX-XX, 1906, s.209

II. 1907 Sonrası İtalyan Türkolojisinin Gelişmesi ve Üç Ünlü İtalyan Türkolog: Luigi Bonelli, Ettore Rossi ve Alessio Bombaci

1907'de Roma Üniversitesi, Şarkiyat Okulu (Scuola Orientale) tarafından Roma'da ve Leipzig'de basılarak yayım hayatına atılan *Rivista degli Studi Orientali* (Şarkiyat Çalışmaları Dergisi) dergisinin kurucuları yine ünlü Doğubilimciler De Gubernatis, Guidi, Labanca, Nocetini ve Schiaparelli'dir. Bu araştırmacıların imzasıyla derginin ilk sayısına yazılan önsözde, Scuola Orientale'nin birinci vazifesinin Şarkiyat çalışmalarının genişletilmesi olduğu, bu amaçla De Gubernatis'in direktörlüğünde derginin kurulduğu ve incelemelerinin İtalya için faydalı olacağı kaydedilir.¹⁸

Rivista degli Studi Orientali 'den sonra İtalyan Doğu bilimi çalışmalarının ikinci adresi 1921'de Roma'da kurulan Istituto Per L'Oriente(Şark Enstitüsü) ile onun yayın organı *Oriente Moderno* dergisi olur. 1921 Haziran ayında çıkmaya başlayan derginin öncülüğünü bir başka tanınmış Şarkiyatçı Nallino ile, bir süre sonra oraya katılan Ettore Rossi yaparlar. *Oriente Moderno* dergisi de programında, amaçlarının yetersiz İtalyan Şark basınına bir katkı ve bu dünyanın problemlerini geniş kitlelere tanıtmak için Türk, Arap, Fars, Rus, Ermeni ve benzer basın organlarıyla yayımlarının izlenmesi olduğunu belirtir.¹⁹

Böylece *Rivista degli Studi Orientali* ve *Oriente Moderno* dergileri, Luigi Bonelli, Ettore Rossi ve Alessio Bombaci gibi Türkologların uzun yıllar kalem oynattıkları ortak çalışma merkezleri olur. Bu üç Türkologu tanımak, İtalyan Türkolojisinin bir doksan yılını (1890-1980) özetlemek demek olacağından, her üç Türkologun kısa hayat hikâyeleriyle kitap ve makalelerinin bibliyografyasını aşağıda sunuyorum:

A- Luigi BONELLI (1865-1947):

İtalya'da Türkoloji'nin kurulmasında büyük pay sahibi olan Luigi Bonelli, 1865'de Brescia'da doğar. Belli başlı Avrupa dillerini öğrendikten sonra Milano'da, Sosyal Bilimler Akademisi'nde öğrenciyken tarih hocası Rolando'nun parmak

¹⁸ *Rivista degli Studi Orientali*, C.I, Roma 1907, s.3-4. Derginin yapısı üç ana başlık altında düzenlenmiştir. "Makaleler" bölümünde Şark dünyasıyla ilgili yazılar, "Bibliyografya" kısmında Doğu ülkeleri üzerine yeni çıkan kitapların tanıtımı, "Bülten" başlığında ise Şarktan kısa haber ve yazılar yer alır.

¹⁹ "Il Nostro Programma" (Programımız), *Oriente Moderno*, Yıll, Nr.I, 15 Haziran 1921, s.1-2. Osmanlı aydınları, *Rivista degli Studi Orientali* ve *Oriente Moderno* dergilerinin varlığından Türk okuyucuları haberdar etmişlerdir: Sâdi, "İslâmiyet'e Ait Neşriyât", *Mahfel*, C.III, nr.32, C.Ahır 1341, s.140-141

bastığı konuları incelemek amacıyla Türkçe, Arapça ve Farsça dillerine geçer. 1890-1891 tarihleri arasında İstanbul ziyaretinden sonra 1892'de Bonelli'yi, Napoli'de, Istituto Orientale di Napoli (Napoli Şarkiyat Enstitüsü)'nin Türkçe profesörlüğünü üstlenmiş olarak görürüz. Bir süre de bu enstitüde müdürlük görevini yürütür.²⁰

Luigi Bonelli'nin akademik görevi onun Türkçe metin çalışmalarını da başlatır. Peşinden Venedik Devlet Arşivi'nde ikinci bir işe atılır. Kısa bir zaman zarfında, Türkoloji'nin özel bir dalını oluşturan Türkçe dökümanların özetini hazırlar ve bu sırada Osmanlı diplomasisini de öğrenir.

Luigi Bonelli'nin yurt dışında tanınması 1921'de Accademia dei Lincei (Lincei Bilimler Akademisi)'nin ortak üyeliğine gelmesiyle başlar. Akademiden kendi kitapları yayımlanırken özellikle şu üç çalışması şöhretinin perçinlenmesini sağlar:

1. *Kâbil Halk Farsçası'nın Söz Dağarcığı, Gramatikal Yapısı ve Fonetigi Üzerine Notlar* (1929)
2. *Kur'an-ı Kerim. Yorum-Kritik Notları ve Önsözle Beraber İtalyanca Yeni Bir Edebî Versiyon* (1929)
3. *İtalyanca-Türkçe Sözlük* (1939)

Bonelli'nin hayatının son yılları II. Dünya Savaşı'nın güçlükleri ve emekli aylığının yetersizliği içinde üzgün geçer.²¹ Fransızca, İngilizce, Almanca, Türkçe, Arapça ve Farsça'yı çok iyi derecede bilen Prof. Bonelli, Yunan, Macar, Rus ve

²⁰ Ünlü *Eylül* romanının yazarı Mehmet Rauf, 1922'de *Vakit* gazetesinin muhabiri sıfatıyla Napoli'de bulunduğu sırada Prof. Bonelli'yi ziyaret etmiş ve ondan tavsiye mektubu alarak İtalyan yazarı Roberto Bracco ile bir röportaj yapmıştır: "Roberto Bracco-Napoli'nin En Büyük Edibini Ziyaret-", *Vakit*, 22 Şubat 1922, Nr.1509, s.3: Bu röportaj için bkz: Oğuz Karakartal, "1922'lerde Türk Edebiyatında Sevilen Bir İtalyan Yazar: Roberto Bracco", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, Marmara Ün. Fen-Ed. Fak. Yayınları, İstanbul 1991, s.127-134: Mehmet Rauf ayrıca Istituto Orientale di Napoli hakkında da bir yazı kaleme almıştır: "Napoli'de El sine-i Şarkıyye Mektebi", *Vakit*, 5 Şubat 1922, Nr.1492

²¹ Napoli Şarkiyat Enstitüsü, 1940 yılı enstitü dergisini Prof. Bonelli'yi onore etmek amacıyla bir armağan kitabı olarak çıkarmıştır: *Scritti in Onore di Luigi Bonelli*, Pubblicazioni dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli, Annali, Nuovo Serie I, Roma 1940; Bu armağan sayısı Fuad Köprülü, Reşit Rahmeti Arat, Ahmet Caferoğlu, Nemeth, Halasi Kun, Rypka ve Kowalski gibi ünlü Türkologların yazılarıyla zengin bir muhtevaya sahiptir. Dergiye, "XIX. Asır Büyük Azerî Reformatörü Mirza Feth Ali Ahunzade" adlı yazısıyla katılan Ahmet Caferoğlu, Prof. Bonelli'nin hiç bir maddî mükâfat beklemeden hayatının kırk yılını Türkoloji'ye ayırdığını belirterek şöyle der: "Sahasının çok mütevazi bir yolcusu bulunan Bonelli, hakikî Türkoloji'yi İtalya'ya sokmakla her dâim Türk âlemi tarafından samimiyetle anılacaktır.", *A.g.e*, s.45

Japon dillerine de âşına idi. Bu ünlü Türkolog Napoli'de hayata veda ettiği zaman tarih 21. 1. 1947'yi göstermektedir.²²

Luigi Bonelli'nin ölümünden sonra İtalya'da Türkoloji çalışmaları bir başka tanınmış Türkolog Ettore Rossi ve onun peşinden de *La Letteratura Turca* (Türk Edebiyatı) kitabını yazarı Alessio Bombaci ile devam eder. Alessio Bombaci, Prof. Bonelli'nin eserleriyle yazdıklarının bir bibliyografyasını hazırlamıştır.²³ Bu listeye göre Luigi Bonelli'nin Türkoloji'yle ilgili çalışmaları şöyle sıralanmaktadır:

1. "Il Poemetto Persiano: Cengnâme-i Keşm" (Küçük Bir Fars Şiiri: Cengnâme-i Keşm), *Rendiconti Rivista Accademia dei Lincei* , Seri IV, C.VI, 1890, S.291-303.

2. "Di una recente pubblicazione Persiana-Analisi di una scelta delle poesie del poeta Persiano Abu Nasr Fathallah Khan Shaibani, del secolo XIX, Stampata a Costantinopoli nel 1309- " (Farsça Yeni Bir Yayın Hakkında: Fars Şairi Ebu Nasr Fathallah Han Şeybani'nin 19. Asırda İstanbul'da 1309'da Yayınlanan Şiirlerinden Bir Seçme Üzerine Analiz), *Giornale della Societa Asiatica Italiana* , C.V, 1891, S.167-174.

3. "Catalogo dei Codici Arabi, Persiani e Turchi della Biblioteca Casanatense di Roma" (Roma Casanatense Kütüphanesinin Arapça, Farsça ve Türkçe Fiş Katalogu), *Cataloghi di Codici Orientali di Alcune Biblioteche d'Italia* , Fasikül V, Floransa 1892, S. 405-474.

4. "Della lingua e letteratura Turca contemporanea" (Çağdaş Türk Dili ve Edebiyatı Üzerine), *Atti del Rivista Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti* , Seri VII, C.III, 1892, S.1455-1477

5. "Di uno manoscritto Turco contenente il 'Libro dello Schermidore' di Firdevsi" (Firdevsi'nin 'Schermidore(Tîgzen) Kitabı'nı İhtiva Eden Türkçe Bir El Yazması), *Rivista Accademia dei Lincei* , C.I, 1892, S.434-454

6. "Del movimento dell'accento nel Turco Osmanlı" (Osmanlı Türkçesi'nde Vurgunun Hareketi Hakkında), *Rivista Accademia dei Lincei* , Seri V, C.II, 1893, S.349-370

²² Luigi Bonelli hakkında geniş bilgi için bkz: a) Ettore Rossi, "Luigi Bonelli", *Rivista degli Studi Orientali*, XXII, 1947, s.163-165 b) Alessio Bombaci, "Luigi Bonelli", *Oriente Moderno* , Yıl XXVII, Nr.1-3, Ocak-Mart 1947, s.51-53 c) "Luigi Bonelli", *Dizionario Biografico degli Italiani* , XI, 1969 Roma, s.762-763

²³ Alessio Bombaci, *A. g. e* , s.54-55

7. "Alcuni appunti sul Babismo" (Babismo Üzerine Bazı Notlar), *L'Oriente* I, Roma 1894, S.15-27
8. "Napoli e altre citta Italiane in una recente opera Araba" (Napoli ve Öteki İtalyan Şehirlerinde Arapça Yeni Bir Eser), *L'Oriente* , I, Roma 1894, S.124-131
9. "Elementi Italiani nel Turco ed elementi Turchi nell'Italiano" (Türkçe'de İtalyanca ve İtalyanca'da Türkçe Unsurlar), *L'Oriente* , I, roma 1894, S.178-196
10. "Del Muhît o descrizione dei mari delle Indie' dell'Ammiraglio Turco Sîdî Ali Detto Kitâb-ı Rûm" (Muhît Hakkında veya Türk Amirali Seydi Ali'nin Kitâb-i Rûm'unda Hint Denizlerinin Tasviri), *Rivista Accademia dei Lincei* , Seri V, C.III, 1894, S.751-777
11. "Ancora del Muhît" (Yine Muhît Hakkında), *Rivista Accademia dei Lincei*, Seri V, C.IV, 1895, S.36-51
12. *Elementi di Grammatica Turco Osmanlı Con Paradigmi, Crestomazia e Glossario* (Çekimleri, Etimolojisi ve Yazarlardan Seçme Örnekleriyle Osmanlı Türkçesi Grameri Unsurları), Milano, 1899, 199 S.
13. "Della iterazione in Turco volgare" (Türk Halk Söyleyişinde Tekrar Üzerine), *Giornale della Societa Asiatica Italiana* , XIII, 1900, S.175-201
14. "Locuzioni proverbiali del Turco volgare" (Türk Halk Dilinin Atasözü Niteliğindeki Deyimleri), *Keleti Szemle* , I, Budapeşte, 1900, S.308-322
15. "Di una cronaca Turca del 1500" (1500'lerin Bir Türk Kroniği), *Rivista Accademia dei Lincei* , Seri V, C.IX, 1900, S. 423-455
16. "Voci del dialetto Turco di Trebisonda" (Trabzon Türk Dialektiğinin Sesleri), *Keleti Szemle* , III, Budapeşte, 1902, S.55-72
17. "Appunti grammaticali e lessicali di Turco volgare" (Türk Halk Dilinin Sözcük Dağarcığı ve Gramatikal Notlar), *Actes du XII Congres International des Orientalistes (Roma 1899)*, Roma 1902, II, S.285-401
18. "La moderna letteratura Ottomana" (Modern Osmanlı Edebiyatı), *Bessarione* , Yıl VII, Seri II-A, C.IV (1903), S.48-60; Ayrıca daha sonra yeniden yayımlandı: *Memorie del Rivista Istituto Orientale di Napoli* , Fasikül I, Napoli 1904, S.65-85
19. *Primo Corso di Esercizi Turchi* (Türkçe Başlangıç Kursu Alıştırmaları), Roma 1905, 48 S.

20. "Bolletino delle pubblicazioni relative al Turco occidentale ed al Turco orientale" (Doğu ve Batı Türkçesine Dâir Duyuru Yazılar, Bültenler), *Rivista degli Studi Orientali* , I(1907), S.656-665; II(1908-1909), S.835-844; III(1910), S.933-943
21. "Il tratto Turco-Veneto del 1540" (1540 Türk-Venedik İlişkileri), *Centenario Amari* , Palermo 1910, C.II, S.332-363
22. *Il Turco Parlato. Cenni Grammaticali, Dialoghi e Vocabolario Italiano-Turco* (Konuşma Türkçesi. Gramatikal İşaretler, Diyaloglar ve İtalyanca-Türkçe Sözlük), Milano 1910, 346 S.
23. "Iscrizioni Turco-Arabe delle porte di Tripoli"(Trablusgarp Limanı'nın Türkçe-Arapça Kayıtları)*Notiziario Archeologico del Ministero delle Colonie* , II, 1916, S.395-398
24. "Del poeta nazionalista Turco Mehmet Emin" (Milliyetçi Türk Şairi Mehmet Emin), *Annuario del R. Istituto Orientale di Napoli(1919-1920)*, Napoli 1920, S.39-45
25. *Il Corano. Nuova Versione Letterale Italiana con Prefazione e Note Critico-Illustrative* (Kur'an-ı Kerim. Yorum-Kritik Notları ve Önsözle Beraber İtalyanca Yeni Bir Edebî Versiyon), Milano 1929, 524 S.
26. "La confraternita religiosa dei Bektashi in un romanzo Turco di Yakup Kadri"(Yakup Kadri'nin Türkçe Bir Romanında Bektaşilerin Dinî Tarikati), *Oriente Moderno* , XI, 1931, S.243-258
27. "Del Kutatku Bilig poema Turco dell'XI Secolo" (XI. Yüzyıl Türk Şiiri Kutadgu Bilig), *Annali del R. Istituto Orientale di Napoli* , VI, 1933, S.3-38
28. "Una collezione di firmani Ottomani riguardanti L'Egitto dal 1593 al 1904" (1593'den 1904'e Kadar Mısır Hakkında Bir Osmanlı Ferman Koleksiyonu), *Oriente Moderno* , XV, 1935, S.42-44
29. "Di alcune attinenze fra Il Turco e Il Giapponese"(Türkçe ve Japonca Arasında Bazı İlişkiler), *Atti del XIX Congresso Internazionale degli Orientalisti(Roma 1935)*, Roma 1938, S.185-193
30. *Lessico Turco-Italiano* (İtalyanca-Türkçe Sözlük), Roma, Istituto Per L'Oriente, 1939, 445 S.
31. "Gli studi Turcologici in Italia"(İtalya'da Türkoloji Çalışmaları), *Il Libro Italiano nel Mondo*, Yıl I, Nr.III, Mart 1940

32. *Manuale di Conversazione Italiano-Turco* (İtalyanca-Türkçe Konuşma Kitabı), Roma 1942, 139 S.

33. *Nuova Grammatica Italiana Per I Turchi* (Türkler İçin Yeni İtalyanca Gramer) G. Isani. P.M. Pasinetti ve G. Arsita ile beraber. Roma 1942, 369 S.

B- Ettore ROSSI (1894-1955)

Luigi Bonelli'nin öğrencisi olan Ettore Rossi 1894'te Milano'nun Secugnago kasabasında doğar. 1914'de Pavia Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne kaydolur ve I. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla askere çağrılarak Trablusgarb'a gider. Bu görev onun İslam dünyasıyla tanışmasına vesile olur. Savaş dönüşü Pavia Üniversitesi'ni bitiren Rossi, 1920-1922 yılları arasında Trablusgarp'ta tercümanlık yaparken Arapça ve Türkçe'yi iyice öğrenir. 1922'de İtalya'ya döndüğünde 1921'de çıkmaya başlayan *Oriente Moderno* dergisinde şarkiyatçı Nallino ile beraber ortak bir çalışma içine girer. Özellikle *Oriente Moderno* 'daki çalışmalarıyla genç Türkiye Cumhuriyeti'nin politika ve kültür meseleleriyle yakından ilgilenir. 1939 yılında, 1927'den beri Türk dili, edebiyatı ve tarihi dersleri verdiği Roma Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün başkanlığına seçilen Rossi, şarkiyatçı Nallino'nun ölümünden sonra da Istituto Per L'Oriente'de(Şarkiyat Enstitüsü) görev alır.1946-1953 tarihleri arasında ise *Rivista di Studi Orientali* dergisinin direktörlüğünü yapar. Ettore Rossi 1955 yılında ölür.²⁴

Ettore Rossi hayatı boyunca Türkoloji'nin çeşitli mesele ve konularıyla ilgilenmiş ve Türkoloji âlemine pek çok eser bırakmıştır. Ettore Rossi'nin doğrudan Türkoloji sahasına giren eserlerini şöyle sıralamak mümkündür:

A- KİTAPLAR

1. *Assedio e Conquista di Rodi Secondo Le Relazioni Edite ed Inedite dei Turchi. Con Una Notizia Sulla Biblioteca Hafız di Rodi* (Bazı Türkçe Raporlara Göre Rodos Kuşatması ve Fethi-Rodos'ta Hafız Kütüphanesi Hakkında Bir Bilgiyle Beraber), Roma 1927, 97 S.

2. *Manuale di Lingua Turca* (Türk Dili El Kitabı) Roma 1939 160 S.

²⁴ Ettore Rossi'nin ölümü üzerine yazılan yazılar ve geniş bilgi için bkz: a) F. Gabrieli, "Ricordo di Ettore Rossi", *Oriente Moderno* , XXXV, Nr.10, Ekim 1955, s.410-418 b) A.D. "Ettore Rossi(1894-1955)", *Türk Dili* , C.V, Nr.49, 1 Ekim 1955, s.15-17 c) Ettore Rossi'nin otuzuncu ölüm yıldönümü için bkz: Mahmut Şakiroğlu, "Ettore Rossi", *Türk Dili* , Nr. , 1985, s.116-119

3. *Nur Baba. Romanzo Turco d'Ambiente Bektasci* (Nur Baba. Bektaşî Ortamının Türkçe Romanı-Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun romanının İtalyancaya çevirisi) Roma 1945, 176 S.

4. *Il "Kitab-ı Dede Korkut". Racconti Epico-Cavallereschi dei Turchi Oguz Tradotti e Annotati con Facsimile del Ms. Vat. Turco 102* (Kitab-ı Dede Korkut. Oğuz Türklerinin Epik-Hamasî Hikâyeleri. 102 numaralı Vatikan Türkçe Elyazmasının Tıpkıbasım, Not ve Tercümesiyle) Vatikan 1948, 200 S.

5. *Elenco dei Manoscritti Turchi della Biblioteca Vaticana* (Vatikan Kütüphanesi Türkçe Elyazmaları Listesi) Vatikan 1953, 415 S.

B-MAKALELER

1. "Pubblicazioni di Musulmani Anti-Bolscevichi dell'Azerbaigian Caucasicco" (Kafkasya Azerbaycanı'nın Anti-bolşevik Müslüman Yayınları), *Oriente Moderno*, IV, 1924, S.395-408

2. "Sulla letteratura e sulla cultura Italiana in Turchia" (Türkiye'deki İtalyan Kültür ve Edebiyatı Üzerine), *Oriente Moderno*, IV, 1924, S.530-532

3. "Uno scrittore Turco contemporaneo: Ziya Gök Alp" (Çağdaş Bir Türk Yazarı: Ziya Gökalp), *Oriente Moderno*, IV, 1924, S.574-595

4. "Gli studi di storia Ottomana in Europa ed in Turchia nell'ultimo venticinquennio(1900-1925)", (Son Yirmibeş Senede Avrupa'da ve Türkiye'de Osmanlı Tarih Çalışmaları), *Oriente Moderno*, VI, 1926, S.443-460

5. "L'assedio di Malta nel 1565 secondo gli storici Ottomani" (Osmanlı Tarihçilerine Göre 1565 Malta Kuşatması). *Malta Letteraria*, 1926, 10 S.

6. "La Nuova Turchia" (Yeni Türkiye), *Il Giornale di Politica e di Letteratura*, Livorno, II, 1926, 24 S.

7. "La questione dell'alfabeto per le lingue Turche" (Türk Dilleri Arasında Alfabe Sorunu), *Oriente Moderno*, VII, 1927, S.295-310

8. "Il discorso di Mustafa Kemal sulle vicende della Turchia dal 1919 al 1927" (Mustafa Kemal'in 1919'dan 1927'ye Türkiye'nin Hadiseleri Hakkındaki Nutku), *Oriente Moderno*, VII, 1927, S.529-558

9. "Il secondo periodo del dominio Ottomano a Tripoli(1835-1911)" (Trablus'daki Osmanlı Hakimiyetinin İkinci Devri "1835-1911"), *Rivista Coloniale*, Roma, XXII, 1927, S.292-300 ve S.343-353

10. "Galata e i geografi Turchi" (Galata ve Türk Coğrafyacıları), *Studi Bizantini*, Roma, II, 1927, S.67-74
11. "Una intimazione di una squarda Turca a Malta nel 1722" (1722'de Malta'da Bir Türk Birliğinin Tehdidi), *Rivista degli Studi Orientali*, XI, 1926-1928, S.306-311
12. "Memorie dei cavalieri di Rodi a Costantinopoli. L'iscrizione Ottomana in Persiano sul Bastione della Torre di Santa Maria a Rodi" (İstanbul'da Rodos Şövalyelerinin İzleri. Rodos'ta Santa Maria Kulesi'nin Burçlarına Farsça Yazılmış Bir Osmanlı Kitabesi), *Annuario della r. Scuola Archeol. di Atene e delle Missioni Italiane in Oriente*, Bergamo, 1929, VIII-IX, 18 S.
13. "Il Ghazi Mustafa Kemal Pascia" (Gazi Mustafa Kemal Paşa), *Gerarchia*, Nisan 1929
14. "Il nuovo alfabeto Latino introdotto in Turchia" (Türkiye'ye Yeni Latin Alfabesinin Girişi), *Oriente Moderno*, IX, 1929, S.32-48
15. "Per la storia della penetrazione Turca nell'interno della Libia e per la questione dei suoi confini" (Libya İçlerine Türk Girişinin Tarihi ve Libya'nın Sınır Problemleri Üzerine), *Oriente Moderno*, IX, 1929, S.153-167
16. "Odierna tendenze letterarie e politiche in Turchia" (Türkiye'de Günümüz Siyaset ve Edebiyat Akımları), *Oriente Moderno*, IX, 1929, S.580-590
17. "Notizie degli storici Turchi sull'occupazione di Otranto nel 1480-1481" (1480-1481'de Otranto'nun İşgaline Dâir Türk Tarihçilerinin Notları), *Japigia, Rivista Pugliese di Archeologia, Storia ed Arte*, Bari, II, 1931, S.182-191
18. "Lo scambio obbligatorio delle popolazioni tra La Grecia e La Turchia" (Türkiye ve Yunanistan Arasındaki Zorunlu Nüfus Mübadelesi), *Oriente Moderno*, X, 1930, S.397-418
19. "Considerazioni generali sulla storia della Libia durante Il dominio degli Arabo-Berberi e dei Turchi" (Türk ve Berberi-Arap Hakimiyeti Sırasında Libya'nın Tarihi Üzerine Umûmî Görüşler), *Atti del I. Congresso di Studi Coloniale*, Floransa, 1931, 10 S.
20. "Recenti aspetti della rivoluzione Turca" (Türk İnkılâbının Yeni Cepheleri), *IL Giornale di Politica e Letteratura*, Roma, VIII, Haziran 1932, 10 S.
21. "Nuove ricerche sulle fonti Turche relative all'assedio di Rodi nel 1522" (1522 Rodos Kuşatmasına Dâir Türk Kaynakları Üzerine Yeni Araştırmalar), *Rivista degli Studi Orientali*, XV, 1935, S.97-102

22. "İtalya'da Türkiyat Tetebbuları Tarihine Umûmî Bir Bakış", *Yeni Türk Mecmuası*, İstanbul, XVII-XVIII, 1934, S.1274-1279
23. "Importanza dell'inedita grammatica Turca di Pietro Della Valle" (Pietro Dalle Valle'nin Yayınlanmamış Türkçe Gramer Kitabının Önemi), *Atti del XIX Congresso Internazionali degli Orientalisti*, Roma 1935, S.202-209
24. "La riforma linguistica in Turchia" (Türkiye'de Lingüistik Reform), *Oriente Moderno*, XV, 1935, S.45-47
25. "La leggenda Turco-Bizantina del Pomo Rosso" (Pomo Rosso-Kızıl Elma'nın Türk-Bizans Masalımsı Hikâyesi), *Atti del Congresso Internazionali degli Studi Bizantini*, Roma, Eylül 1936, S.542-553
26. "İtalya Kütüphaneler ve Arşivlerinde Türk Tarihine Dâir İtalyanca ve Türkçe Mehazlar", *II. Türk Tarih Kongresi*, İstanbul 1937, S.418-421
27. "Nota sul Turco di Yarkand(Turkestan Orientale)" (Doğu Türkistan-Yarkent Türkçesi Üzerine Bir Not), *Rivista degli Studi Orientali*, XVII, 1937-1938, S.283-285
28. "In morte del poeta Turco Abdülhak Hamit" (Türk Şâiri Abdülhak Hâmid'in Ölümü Münasebetiyle), *Oriente Moderno*, XVII, 1937, S.268-274
29. "Parafraasi Turca del 'De Senectute' Presentata a Solimano II Magnifico dal Bailo Marino de Cavalli(1559)" (Balyo Marino de Cavalli Tarafından Sultan Süleyman'a sunulan "De Senectute"(İhtiyarlık) Şiirinin Türkçe Şerhi), *Rendiconti della Reale Accademia Nazionale dei Lincei*, Seri VI, C. XII, 1937, S.680-756
30. "Atatürk (1881-1938)", *Oriente Moderno*, XVIII, 1938, S.635-646
31. "Importanza delle fonti Turche per la storia di Venezia" (Venedik Tarihi İçin Türk Kaynaklarının Önemi), *Atti della Societa Italiana Per Il Progresso delle Scienze*, Roma, XXVI, 1938 6 S.
32. "Le ultime vicende del Turkestan Orientale" (Son Doğu Türkistan Olayları), *Oriente Moderno*, XIX, 1939, S.241-263
33. "Uno sguardo allo sviluppo degli studi di Turcologia" (Türkoloji Çalışmalarının Gelişmesine Bir Bakış), *Annali del R. Istituto Superiore Orientale di Napoli*, C.I, 1940, S.1-14
34. "Canto Turco del secolo XVI in caretteri Greci" (Yunan Harfleriyle Bir XVI. Yüzyıl Türk Şiiri), *A.R. Ist. Sup. Orientale di Napoli*, C.I, 1940, S.237-239

35. "Tracce del dominio Turco in Albania" (Arnavutluk'taki Türk Hakimiyetinin İzleri), *Die Welt des Islams*, Sonderbd. 1941, S.109-118

36. "Il poeta mistico Turco Yunus Emre (Secoli XIII-XIV)" (Mistik Türk Şairi Yunus Emre "XIII-XIV. Yüzyıllar"), *Oriente Moderno*, XX, 1940, S.75-86

37. "Nuova terminologia militare nei paesi Arabi, Turchi e Iranici" (Farsî, Türkî ve Arabî Ülkelerde Yeni Askerî Terminoloji), *Oriente Moderno*, XX, 1940, S.348-363

38. "Un decennio di riforma linguistica in Turchia(1932-1942)" (Türkiye'de Lingüistik Reformun On Yılı), *Oriente Moderno*, XXII, 1942, S.466-477

39. "Saggio sul domino Turco e L'introduzione dell'Islam in Albania" (Arnavutluk'a İslam'ın Girişi ve Türk Hakimiyeti Üzerine Bir Deneme), *Albania*, Milano, III, 4, 1942, 14 S.

40. "La Cultura Araba presso i Turchi" (Türkler arasında Arap Kültürü), *Conferenze e Letture del Centro Studi per Il Vicino Oriente*, C.II: Caratteri e Modi della Cultura Araba, Roma 1943, S.217-241

41. "Credenze ed usi dei Bektasci" (Bektaşilerin İnanç ve Adetleri), *Studi Materiali di Storia delle Religioni*, Bologna, XVIII, 1942, S.60-80

42. "La questione del Pakistan nelle impressioni di giornalisti Turchi in viaggio nell'India (Gennaio-Febrero 1943)" (Hindistan Ziyaretinde Türk Gazetecilerin İzlenimleriyle Pakistan Sorunu "Ocak-Şubat 1943"), *Oriente Moderno*, XXIII, 1943, S.208-220

43. "Dall'Impero Ottomano alla Repubblica di Turchia. Origine e sviluppi del Nazionalismo Turco sotto L'aspetto politico-culturale" (Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne. Politika ve Kültür Bakımından Türk Milliyetçiliğinin Gelişmesi ve Kaynakları), *Oriente Moderno*, XXIII, 1943, S.359-388

44. "Versi Turchi e altri scritti inediti di Pietro DellaValle" (Pietro Della Valle'nin Yayınlanmamış Eserinin Bazı Yazıları ve Türkçe Mısralar), *Rivista degli Studi Orientali*, XXII, 1947, S.92-98

45. "Pseudoversioni dall'Arabo e dal Turco in pubblicazioni Italiane Contemporanee" (Çağdaş İtalyan Yayınlarında Türkçe ve Arapça'dan Sahte Çeviriler), *Oriente Moderno*, XXVIII, 1948, S.45-49

46. "La fonte Turca della novella poetica Albanese 'Erveheja di Muhammet Çami' (Secolo XVIII-IX) e Il Tema di 'Florence de Rome' e di 'Crescentia'"

(Muhammet Çami'nin Şâirane Arnavut Hikâyesi "Erveheja"nın Türkçe Kaynağı "XVIII-IX. Yüzyıl" ve "Crescentia" ve "Florence de Rome" un Teması), *Oriente Moderno*, XXVIII, 1948, S.143-153

47. "Studi su manoscritti del Garibname di Aşık Paşa nelle biblioteche d'Italia" (Aşık Paşa'nın İtalya Kütüphanelerindeki Garibname Elyazmaları Üzerine Çalışmalar), *Rivista degli Studi Orientali*, 1949, XXIV, S.108-119

48. "La fonte Turca della novella cornice dei "Mille e un Giorno" di Petis de La Croix" (Petis de La Croix'nın "Bin Bir Gün" Çerçeve Hikâyesinin Türkçe Kaynağı), *Oriente Moderno*, XXIX, 1949, S.28-33

49. "Un nuovo manoscritto del Kitab-ı Dede Korkut" (Kitab-ı Dede Korkut'un Yeni Bir Elyazması), *Rivista degli Studi Orientali*, XXV, 1950, S.34-43

50. "A Turkish map of Nile river about 1685" (Nil Nehrinin 1685 Seneleri Civarında Bir Türk Haritası), *Imago Mundi, a Review of Early Cartography*, Stockholm, VI, 1949, S.73-75

51. "Bizim Köy (Il Nostro Villagio) di Mahmut Makal" (Mahmut Makal'ın Bizim Köy 'ü), *Oriente Moderno*, XXX, 1950, S.96-99

52. "Documenti Turchi inediti dell'Ambrosiana sull'assedio di Malta nel 1565" (1565 Malta Kuşatması Hakkında Ambrosiana'nın Yayınlanmamış Türkçe Belgeleri), *Miscellanea G. Galbiati*, Milano, III, 1951, S.313-322

53. "Lo storico Fuad Köprülü, Ministro degli Affari Esteri di Turchia" (Türkiye'nin Dışişleri Bakanı Tarihçi Fuat Köprülü), *Oriente Moderno*, XXXI, 1951, S.98-103

54. "Un inedito lessico rimato Turco-Albenese composto a Scutari nel 1835" (1835'de İşkodra'da Arnavutça-Türkçe Yayınlanmamış Kafiye Bir Sözlük), *Rivista degli Studi Orientali*, XXVI, 1951, S.114-123

55. "Scritti Turchi su Cristoforo Colombo e La scoperta dell'America" (Amerika'nın Keşfi ve Kristof Kolomb Hakkındaki Türkçe Yazılar), *Studi Colombiani*, Genova, C.II, 1951, S.563-566

56. "Osservazioni preliminari per una edizione critica del Kitab-ı Dede Korkut" (Kitab-ı Dede Korkut'un Edisyon Kritikine Dâir Genel İlkeler, Görüşler), *Rivista degli Studi Orientali*, 1952, S.68-73

57. "Pehlivanları Selavlatlamak "Sugli usi della lotta tra i Turchi" (Pehlivanları Selavlatlamak. Türkler Arasındaki Güreş Gelenekleri Üzerine), *Rocznik Orientalistyczny*, Krakov, XVII, 1953, S.25-28

58. "Tre iscrizioni Turche in caratteri Greci di Burdur in Anatolia" (Anadolu'da, Burdur'da Yunan Harfli Üç Türkçe Kitabe), *Rendiconti dell'Accademia Nazionale dei Lincei*, Seri VIII, C.VIII, 1953, S.69-75

59. "Venticinque anni di rivoluzione dell'alfabeto e venti di riforma linguistica in Turchia" (Türkiye'de Lingüistik Reformun Yirmi ve Alfabe İnkılâbının Yirmibeşinci Senesi), *Oriente Moderno*, XXXIII, 1953, S.378-383

60. "La Sultana Nur Banu (Cecilia Venier-Baffo) moglie di Selim II(1566-1574) e madre di Murad III (1574-1595)" (II.Selim'in Eşi ve III. Murad'ın Annesi Nur Banu Sultan), *Oriente Moderno*, XXXIII, 1953, S.433-441

61. "Motivi Biblici e Coranici nel Kitab-ı Dede Korkut"(Kitab-ı Dede Korkut'ta Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'le İlgili Motifler), *Melanges Fuad Köprülü*, İstanbul 1953, S.437-441

62. "Çelebi Kelimesi Hakkında Ebussuud'a Atfedilen Bir Fetva", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ankara 1954, S.11-14

63. "Due canti di marinai Turchi del secolo XVI" (XVI. Yüzyıl İki Türk Denizci Şarkısı), *Rivista degli Studi Orientali*, XXIX, 1954, S.71-78

64. "L'ode alla primavera del Turco Mesihî tradotta in Latino da W.Jones e ricantata in Italiano da g. Marchetti(1834)" (Türk Mesihî'nin İlkbahar Ode(Bahariyye)sinin W.Jones Tarafından Latince'ye Tercümesi ve G. Marchetti Tarafından İtalyanca'da Yeniden Kaleme Alınması), *Oriente Moderno*, XXXIV, 1954, S.82-90

65. "Sulla letteratura e sulla cultura Italiana in Turchia" (Türkiye'deki İtalyan Kültür ve Edebiyatı Üzerine), *Oriente Moderno*, XXXIV, 1954, S.185-190

66. "Una traduzione Turca dell'opera "Della Tirannide" di V. Alfieri probabilmente conosciuto da AL-Kawakibi" (Muhtemelen Arap EL-Kevâkibî Tarafından da Bilinen V. Alfieri'nin "Della Tirannide(Mutlakiyet Üzerine)" Adlı Eserinin Türkçe Tercümesi), *Oriente Moderno*, XXXIV, 1954, S.335-337

67. Bu makaleler dışında Ettore Rossi'nin Şark dünyası üzerine yazdıklarıyla eserlerinin sayısı ikiyüzü bulmaktadır. Ayrıca İslam Ansiklopedisi, İtalyan Ansiklopedisi ve benzer kaynaklarda tek başına veya ortaklaşa, Türk ve Arap kültürüyle ilgili yazdığı maddeler Rossi'nin çalışmaları içindedir.²⁵

²⁵ Ettore Rossi'nin eserlerinin bibliyografyası merhum E. Jemma tarafında hazırlanmıştır: E. Jemma, "Bibliografia degli Scritti di Ettore Rossi", *Oriente Moderno*, XXXV, Ekim 1955, s.418-424

C. Alessio BOMBACI (1914-1979)

İtalyan Türkolojisi'nin gelişmesinde Ettore Rossi'den sonra en büyük payını sahibi olan Alessio Bombaci 1914'te Sicilya'da, Castoreale'de doğar. Ettore Rossi'nin öğrencisi olur ve Napoli Şarkiyat Enstitüsü'nü bitirir. 1940 yılında enstitüde görev alan Bombaci, şarkiyat ve Türkoloji çalışmalarına değer katan eserleriyle haklı bir şöhret kazanır. 1979'da ölen Bombaci'nin bugün İtalyan Üniversiteleri Türkoloji bölümlerinde ders kitabı olarak okutulan *Türk Edebiyatı* adlı kitabı dışında diğer eserleri şunlardır:

1. "Una grammatica Turca scritta da un Italiano nel 1533" (1533 Yılında Bir İtalyan Tarafından Yazılmış Türkçe Bir Gramer), *Atti dei Congressi di Studi Coloniali*, C.VI, Floransa-Roma, 1937, S.52-56

2. *La "Regola del Parlare Turco" di Filippo Argenti* (Filippo Argenti'nin "Türkçe Konuşma Kuralı"), Napoli 1938, 75 S.

3. "Diplomi Turchi del Regio Archivio di Stato di Firenze" (Floransa Devlet Kraliyet Arşivi'nin Türkçe Fermanları), *Rivista degli Studi Orientali*, XVIII, 1939, S.199-217

4. "Padre Pietro Ferraguto e La sua grammatica Turca(1611)" (Peder Pietro Ferraguto ve Onun Türkçe Grameri), *Annali dell'Istituto Orientale di Napoli*, I, 1940, S.204-236

5. "Le fonti Turche della battaglia delle Gerbe" (Gerbe Savaşı'nın Türkçe Kaynakları), *Rivista degli Studi Orientali*, XIX, 1941, S.193-248; XX, 1942, S.279-304; XXI, 1944-1946, S.189-218

6. "Un rapporto del Grande Ammiraglio Piyale Pascia a Solimano sull'assedio delle Gerbe" (Gerbe Kuşatmasına Dâir Kaptan-ı Derya Piyâle Paşa'nın Sultan Süleyman'a Bir Raporu), *Festschrift Friedrich Giese*, Berlin, 1941, S.75-83

7. "Ancora sul trattato Turco-Veneto del 2 Ottobre 1540" (Yine 2 Ekim 1540 Tarihli Türk-Venedik Antlaşması Hakkında), *Rivista degli Studi Orientali*, XX, 1942, S.373-381

8. "Notizie sull'Abissinia in fonti Turche"(Türk Kaynaklarında Habeşistan'a Dâir Bilgiler), *Rassegna degli Studi Etiopici*, III, 1943, S.79-86

9. "Il poema Turca "Leila e Megnun" di Fuzûlî" (Fuzûlî'nin Türkçe Leyla vü Mecnun Mesnevîsi), *Oriente Moderno*, XXIII, 1943, S.337-356

10. "Il viaggio in Abissinia di Evliya Celebi(1673)" (Evliya Çelebi'nin Habeşistan'a(1673) Seyahati), *Annali dell'Istituto Orientale di Napoli*, II, 1943, S.259-275
11. "Una lettere Turca in caratteri Latini del dragomanno Ottomano Ibrahim al Veneziano Michele Membre(1567)" (Venedikli Michele Membre'ye(1567) Osmanlı Saray Tercümanı İbrahim'in Latin Harfleriyle Türkçe Bir Mektubu), *Rocznik Orientalistyczny*, XV, 1948, S.129-144
12. "La collezione di documenti Turchi dell'Archivio di Stato di Venezia" (Venedik Devlet Arşivi'nin Türkçe Döküman Koleksiyonu), *Rivista degli Studi Orientali*, XXIV, 1949, S.95-107
13. "Pratiche magiche Africane in Turchia" (Türkiye'de Afrika Büyü-Sihir Alışkanlıkları), *Folklore*, III, 1949, S.83-91
14. "Recenti edizioni di testi Turchi in trascrizione" (Transkripsiyonda Türkçe Metinlerin Yeni Basımları), *Oriente Moderno*, XXIX, 1949, S.176-189
15. "Due clausole del trattato in Greco fra Maometto II e Venezia del 1446" (1446 Venedik-II. Mehmet Arasındaki Yunanca Antlaşmanın İki Hükümü), *Byzantinische Zeitschrift*, 43, 1950, S.267-271
16. "Probleme der Historischen lautlehre der Türkischen Sprache" (Türk Dilinin Tarihî Ses Bilgisinin Problemleri), *Ural-Altäische Jahrbücher*, XXIV, 1952, s.89-105
17. "Kutadgu Bilig Hakkında Bazı Mülâhazalar", *Fuad Köprülü Armağanı*, İstanbul 1953, S.65-75
18. "Tre antichi imprestiti Romanzi in Turco-Osmanlı (I.Burdun, II.Likse, III.Kaprul)" (Osmanlı Türkçesi'nde Üç Eski Roman Dili Alıntısı: I.Burdun, II.Likse, III.Kaprul), *Rocznik Orientalistyczny*, XVII, 1953, S.105-113
19. "Il "Liber Graecus", Un cartolario Veneziano comprendente inediti documenti Ottomani in Greco(1481-1504)" (14081-1504 Tarihli Yunanca Yayınlanmamış Osmanlı Dökümanlarını İhtiva Eden Bir Venedik Dosyası: II "Liber Graecus"), *Westöstliche Abhandlungen Rudolf Tschudi*, Wiesbaden, 1954, S.288-303
20. "Nuovi firmani Greci di Maometto II" (Sultan II. Mehmet'in Yeni Yunanca Fermanları), *Byzantinische Zeitschrift*, 47, 1954, S.298-319
21. "Venezia e L'impresa Turca di Otranto" (Otranto'daki Türk Hareketi ve Venedik), *Rivista Storica Italiana*, LXVI, 1954, S.159-203

22. "Gli Oghuzi velati" (Peçeli Oğuzlar), *Folklore*, IX, 1955, S.102-110
23. *Storia della Letteratura Turca dall'antico Impero di Mongolia alla nuova Turchia*, (Antik Moğol İmparatorluğundan Yeni Türkiye'ye Türk Edebiyatı Tarihi), milano, 1956, 526 S. ; Fransızca'ya tercümesi: *Historie de La Litteratura Turque*, I. Melikoff, Bazin, Paris, 1968 435 S. ; Yeni Basımı: *La Letteratura Turca*, Firenze-Milano, 1969, 528 S.
24. "Das Osmanische Reich" (Osmanlı İmparatorluğu), *Historia Mundi*, VII, Bern 1957, S.441-485
25. "Ghazni" (Gazneliler), *East and West*, 8, 1957, S.247-260
26. "Panorama de La Litterature Turque des Cinquante Dernieres Annees" (Türk Edebiyatının Panoraması), *Collaborazione Mediterranea*, III, 1958, S.38-45
27. "Ortaoyunu", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, 46, 1960, S.285-297
28. "Les Turcs et L'art Ghaznavide" (Gazneli Sanatı ve Türkler), *1st International Congress of Turkish Arts. Communications*, Ankara 1961, S.65-70
29. "L'umanismo Turco' di Suat Sinanoğlu" (Suat Sinanoğlu'nun "Türk Hümanizmi"), *Oriente Moderno*, XLII, 1962, S.593-607
30. "Rappresentazioni drammatiche in Anatolia" (Anadolu'da Dramatik Oyunlar-Temsiller), *Oriens*, 16, 1963, S.171-193
31. "On ancient Turkish dramatic performances" (Eski Türk Dramatik Temsilleri Hakkında), *Aspects of Altaic Civilization*, 1963, S.87-117
32. "Qutluy Bolzun! A contribution to the history of the concept of "Fortune" among the Turks" (Kutlu Olsun! Türkler Arasında Şans, Uğur Kavramının Tarihine Bir Katkı), *Ural-Altische Jahrbücher*, 36, 1964, S.284-291
33. "L'Impero Ottomano" (Osmanlı İmparatorluğu), *Nuove Questioni di Storia Moderna*, I, Milano 1964, S.557-600
34. "The Turkic literatures. Introductory notes on the history and style" (Türkî Edebiyatlar. Üslûp, Tarz ve Tarih Hakkında Önsöz Notları), *Philologiae Turcicae Fundamenta*, II, Wiesbaden 1964, S.XI-LXXI
35. "Les toughras enlumines de La collection de documentes Turcs des Archives d'Etat de Venise" (Venedik Arşivlerinin Türkçe Dökümanlarındaki Tuğralar), *Atti del Secondo Congresso Internazionale di Arte Turca*, Napoli 1965, S.41-55

36. "Die Mauerinschriften von Konya" (Konya'nın Duvar Kitabeleri), *Forschungen zur Kunst Asiens in Memoriam Kurt Erdmann*, İstanbul 1970, S.67-73

37. "On the ancient Turkic title Elteber" (Eski Türkçe Bir Ünvan "Elteber" Hakkında), *Proceeding of the IXth Meeting of the Permanent International Altaistic Conference*, Napoli 1970, S.1-66

38. "Leyla and Mejnun by Fuzuli" (Fuzûlî'nin Leyla ve Mecnûn'u), 1970 Londra, İngilizce baskıya notlar ve bibliyografya ilâvesi (S.111-112, 333-338)

39. "The place and date of birth of Fuzuli" (Fuzûlî'nin Doğum Tarihi ve Yeri), *Iran and Islam*, Edinburgh 1971, S.91-105

40. "The husbands of the Princess Hsien-li Bilge", *Studia Turcica*, Budapest 1971, S.103-123. Türkçe'ye çevirisi: "Prenses Hsien-li Bilge'nin Kocaları" (Çevirenler: İnci Enginün-Zeynep Kerman), *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, XXI, 1973, S.45-63

41. "Qui etait Jebu Xak'an" (Yebu Hakan Kimdir?), *Turcica*, II, 1972, S.7-24

42. "On the ancient Turkish title Şad" (Eski Türkçe Bir Ünvan "Şad" Hakkında), *Gururajamanjarika*, Studi in Onore di Giuseppe Tucci, Napoli 1974, S.167-193

43. "On the ancient Turkish title Şadapit" (Eski Türkçe Bir Ünvan "Şadapit" Hakkında), *Ural-Altische*, 48, 1976, S.32-41

44. "The army of the Saljuqs of Rum" (Anadolu Selçuklu Ordusu), *Annali dell'Istituto Orientale di Napoli*, XXVIII, 1978, S.343-369

III. Günümüz Bazı İtalyan Türkolog ve Şarkiyatçıları

Bugün İtalya'da, Türk ve İslâm dünyası üzerine akademisyen olarak veya serbest şekilde çalışan pek çok araştırmacı bulunmaktadır. Ben burada soyadını göre alfabetik sırayla, bu isimlerden önde gelen bir kaçını ve onların Türkoloji'yle ilgili eserlerinin bibliyografyasını sunacağım:

I. BELLINGERI Giampiero

1. "Frammenti di Orhan Veli" (Orhan Veli'nin İlk Yirmi Şiiri), *Annali di Ca' Foscari*, XIV,3,1975, S.11-22

2. "Heydarbaba", *Annali di Ca' Foscari*, XV,3,1976, S.41-73

3. "Sul prototipo Iranico del "Kir-at" (Kırat'ın İran Prototipi Hakkında), *Studi Iranici*, Roma, 1977, S.223-245
4. "Una recente ricognizione fra gli Shahseven della Khamse" (hamse'de Şahsevenler Arasında Yeni Bir Gözden Geçirme),
5. "Venti poesie del primo Orkhan Veli" (İlk Orhan Veli'den yirmi Şiir), *Il Veltro*, II-IV, 1979, S.455-468
6. "Sulla possibile funzione di Sarimsaqoti in un passo del Dede Qorqut" (Dede Korkut'un Bir Yerinde Geçen Sarımsakotunun Muhtemel Fonksiyonu Hakkında), *Annali di Ca' Foscari*, XVIII,3,1979, S.39-46
7. "Le quartine di Mirza Ali Mo'juz Shahistari" (Ali Möcüz Şabustari'nin Dörtlükleri), *Quaderni del Seminario di Iranistica*, Università di Venezia, II,1979, S.51-59
8. "Settanta quartine Qashga'i" (Yetmiş Kaşgai Dörtlüğü), *Quaderni del Seminario di Iranistica*, XIX, 1981, S.321-338
9. "Elenco dei Qishlaq Afshar Secondo La "Tarih-i Afshariye di Qasem Khan Jehan Shahlu" (Kasım Han Cihan Şahlı'nın Tarih-i Afşariyesi'ne Göre Afşar Kışlakları), *Quaderni del Seminario di Iranistica Uralo-Altaistica e Caucasologia dell'Università degli Studi di Venezia*, Nr.9, 1982, S.57-60
10. "Poesie di Mahdumquli Scelte dai Turkmeni di Gambad-ı Kavaus" (Kavus Gambad'ın Türkmenlerinden Seçilmiş Mahdumkulu'nun Şiirleri), *Studi Turcologia Memoriae Alexii Bombaci Dicata, Istituto Universitario Orientale di Napoli*, 1982, XIX, S.55-62
11. "Molla Penah Vaqıf: Vita e Qashma" (Molla Penah Vakıf: Hayat ve Koşma), *Quaderni del Seminario di Iranistica, Uralo-Altaistica e Caucasologia dell'Università degli Studi di Venezia*, 21,1983, S.1-81
12. "Sul Turco nel'700: Allori Speculari e Fiochi Lumi" (XVII. Yüzyılın Türkleri Üzerine: Sönük Işıklar ve Aynalı Defneler), *La Conoscenza dell'Asia e dell'Africa in Italia ne Secoli XVIII e XIX*, Napoli, 1984, S.661-682
13. "Qövsi Tebrizi" (Kevsî Tebrizî), *Forma di Parole*, C.I, 1984, S.18-34
14. *Flash-back- Sul Maestro d'amore*, (Flash-back-Muhabbet Babası Hakkında: Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Nur Baba* romanının İtalyanca'ya çevirisi), Istituto Per L'Oriente, Roma 1983, 102 S.

15. "La Poesia Giorgiana di Vaqıf" (Vakıf'ın Gürcü Şiiri), *Georgica*, I, Nr.22, Roma 1985, S.85-92
16. "Venezia e Veneziani nella letteratura Ottomana" (Osmanlı Edebiyatında Venedik ve Venedikliler), *Venezia e I Turchi*, Electa, Milano 1985, S.144-154
17. "Del mappamondo Turca a forma di cuore" (Kalp Formundaki Türk Dünya Haritası), *Venezia e I Turchi*, Electa, Milano 1985, S.155-159
18. "Ali Şir: Cento verbi sprecați" (Ali Şir: Boşa Harcanmış Yüz Fiil mi?), *Annali di Ca' Foscari*, XXVII, 3,1988, S.49-67
19. "Dar Sejd-i Nava" (Der Seyd-i Nava), *Studi in Onore di Mario Grignaschi*, (Haz: G. Bellingeri-G, Vercellin), Quaderni del Dipartimento di Studi Eurasiatici, 5, Venezia, 1988, S.215-232
20. "Sul Tarh-ı Jedid "Art Nouveau" dei Jaq'eli di Bayazid" (Doğu Beyazıt'ın Cakeli Tarh-ı Cedid'i Üzerine), *Georgica*, II, *Materiali Sulla Georgia Occidentale*, Quaderni del Dipartimento di Studi Eurasiatici, 3, Bologna, 1988, S.141-180
21. "Le Voyage "Païen" d'Artuhi a la Recherche d'Efromya" (Artukî'nin Efromya Peşinde İslam Öncesi Motifli "Pre-İslamik" Yolculuğu), *Religious and Lay Symbolism in the Altaic World, Proceedings XXVII Permanent International Altaistic Conference(PIAC)*, Wiesbaden, Harrassowitz, 1989, S.55-61
22. "Il Sa'eb Turco" (Türk Saib), *Majmue-ye Bahariye*, (Haz:G. Scarcia), Roma, 1989, S.45-66
23. "Fasce "Altaiche" del mappamondo Turco-Veneziano" (Türk-Venedik Dünya Haritasının Altay Kuşakları), *Proceedings XXVIII(PIAC)*, G. Story, Wiesbaden, Harrassowitz, 1989, S.11-32
24. *Turchia (Türkiye)*, Milano 1990: Giampiero Bellingeri tarafından Touring Club için hazırlanan bu kitapta araştırmacının şu yazıları yer alır:
 - a. "İç Asya'dan Dış Asya'ya", *A.g.e*, S.23-30
 - b. "İran Mirası, Hristiyanlık ve İslam", *A.g.e*, S.105-109
 - c. "Müslüman Türkiye", *A.g.e*, S.153-158
 - ç. "İstanbul ve Dış Mahalleleri", *A.g.e*, S.201-209
25. Değerlendirme: *Historie de L'Empire Ottoman*, Sous la direction de r. Montran, Paris, Payot 1989, *Annali di Ca' Foscari*, XXIX, 3, 1990, S.338-348

26. "M.Ju.Lermontov-Fatali Axundov: In morte di Pushkin. Divergenze Sincroniche" (M.Ju. Lermontov-Feth Ali Ahundov: Puşkin'in Ölümü Üzerine. Eş-zamanlı Ayrılıklar), *Forma di Parole*, N.S., II, I, Ocak-Şubat-Mart 1991, S. 73-98
27. "Note sui rapporti letterari "Tartaro"-Russi nell'Ottocento" (XIX. Yüzyılda "Rus-Tatar" Edebî İlişkileri Üzerine Not), *Letterature di Frontiera-Litteratures Frontalieres*, I, 1, Ocak-Haziran 1991, S.199-210
28. "Venezia e Il Turco. Dalla cancelleria Ducale a Ca' Foscari" (Venedik ve Türkler. Dükalık Kançelaryasından Ca' Foscari'ye), *Venezia e Le Lingue e Letterature Straniere*, 1991, S.55-59
29. "Piangere in circolo" (Beraber Ağlama-Göz Yaşı Dökme), Yad-nama in memoria di Alessandro Bausani, C.II: Storia della Scienza-Linguistica-Letteratura, 1991, Roma, S.259-273
30. "Non solo Ashik Kerib. Quale altro Ashug?" (Yalnız Aşık Kerib Değil. Başka Hangi Aşık?), *Ashik-Kerib*, Quaderni del Dipartimento di Studi Eurasiatici, 28, Università degli Studi di Venezia, S.17-105
31. "Sull'epoca di Padre Marco: Interrogativi per la ricerca" (Aziz Marco Dönemi Hakkında: Araştırma Üzerine Sorular), *Il Momento*, Aralık 1992, S.3
32. Traduzione di Orhan Pamuk: *Roccalba*, (Orhan Pamuk'tan Çeviri: *Beyaz Kale*), Frassinelli Milano 1992, 172 S.
33. "Lapis, lapidazione e lapide di Seyyit Battal Gazi" (Seyit Battal Gazi'nin Taşı, Taşlanması ve Mezartaşı), *Rivista degli Studi Orientali*, C. LXVI, Fasikül 3-4(1992), 1993, S.257-265
34. "Di vezzi e del sangue: Attitudini Europei e rifuci Eurasiatici" (Alışkanlıklar ve Kan Hakkında: Avrupa İstidatları ve Avrupa-Asya Barınakları), *Ungheria: Isola o Ponte*, Roma 1993, S.59-73
35. "Presentazione e traduzione di Anvar m. Saripov, Le Opera di Kul Sarif: Una fonte per la storia della letteratura Tatara del' 500" (Kul Şerif'in Eserleri, XVI. Yüzyıl Tatar Edebiyat Tarihi Hakkında Bir Kaynak: Enver Şerifov'un Tercüme ve Takdimi), *Annali di Ca' Foscari*, XXXII, 3, 1993, S. 319-328
36. "Anatolia-Anadolu: Sorgente e gravida madre" (Anatolia-Anadolu: Doğu ve Ana Dolu), *Annali di Ca' Foscari*, XXXII, 3, 1993, S.329-333
37. "L'Impero Ottomano verso L'Europa" (Avrupa'ya Doğru Osmanlı İmparatorluğu), *Impero Ottomano ed Europa*, Palermo, 1993, S.13-36

38. "Balcanici Ottomani" (Balkan Osmanlıları), *Letterature di Frontiera*, Yıl IV, I, Ocak-Haziran 1994, S.241-248

39. "Voci del seicento Ottomano" (XVI. Yüzyıl Osmanlı Sesleri), *Mareo d'Aviano e Il Suo Tempo*, Pordenone 1994, S.59-95.²⁶

40. *Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Nur Baba*, (G.Bellingeri'nin 1983'te yaptığı *Nur Baba* romanının İtalyanca çevirisinin ikinci baskısı: *Nur Baba*, Adelphi Edizioni, Milano 1995)

II. CARRETTO Giacomo

1. Recensione: Zarevand, "United and independent Turania. Aims and desings of the Turks" (Değerlendirme: Turan'ın Bağımsızlığı ve Birliği. Türklerin Amaç ve Gayeleri), *Oriente Moderno*, LII, 1972, S.612-614

2. "Le elezioni politiche del 14 Ottobre 1973 in Turchia" (Türkiye'de 14 Ekim 1973 Politik Seçimleri), *Oriente Moderno*, LIII, 1973, S.783-792

3. "La crisi di governo in Turchia e la formazione del governo Ecevit" (Türkiye'de Hükûmet Krizi ve Ecevit Hükûmetinin Kurulması), *Oriente Moderno*, LIV, 1974, S.33-43

4. "Traduzione dal Turco: Accordo di governo tra CHP e MSP" (Türkçeden Tercüme: CHP ve MSP Arasında Hükûmet Antlaşması), *Oriente Moderno*, LIV, 1974, S.44-51

5. "Di Ümit Yaşar o di 'Certa' Poesia" (Ümit Yaşar veya Belli Başlı Şiir Hakkında), *Annali di Ca' Foscari*, XIII, 1974, S.165-178

6. "Sulla poesia di Hasan Hüseyin" (Hasan Hüseyin'in Şiiri Üzerine), *Oriente Moderno*, LIV, 1975, S.71-78

7. "Yakup Kadri", *Oriente Moderno*, 1975, S.193-195

8. "Cronaca della Turchia (Gennaio-Giugno 1975)" (Türkiye Olayları Kroniği), *Oriente Moderno*, 1975, S.248-263

9. "Recensione: Cevdet Kudret, Sokak" (Değerlendirme: Cevdet Kudret, Sokak), *Oriente Moderno*, LV, 1975, S.271-272

²⁶ Alessio Bombaci'nin eserlerinin bibliyografyası için bkz: Aldo Gallotta, "Bibliyografia degli Scritti di Alessio Bombaci", (Alessio Bombaci'nin Eserlerinin Bibliyografyası", *Annali, Istituto Orientale di Napoli*, C.XXXIX, Napoli 1979, s.4-6

10. "Un'avanguardia letteraria Turca del 1928 "Meş'ale" (1928'in Bir Türk Edebî Öncüsü), *Oriente Moderno*, LV, 1976, S.483-502
11. "Cronaca della Turchia (Giugno-Dicembre 1975)" (Türkiye Olayları Kroniği "Haziran-Aralık 1975"), *Oriente Moderno*, LVI, 1976, S.1-17
12. "Recensione: Jacob M. Landau, Radical Politics in Modern Turkey" (Değerlendirme: Modern Türkiye'de Radikal Politikalar), *Oriente Moderno*, LVI, 1976, S.103-104
13. "La conferenza Islamica e la Turchia" (Türkiye ve İslam Konferansı), *Oriente Moderno*, 1976, S.105-116
14. "Recensione: Bernard Lewis, *History, Remembred, Recovered, Invented*" (Değerlendirme: Tarih, Hatırlama, Yeniden Düzenleme, Yeniden Keşfetme), *Oriente Moderno*, LVI, 1976, S.287-288
15. "Cronaca della Turchia (Gennaio-Dicembre 1976)" (Türkiye Olayları Kroniği), *Oriente Moderno*, 1976, S.355-378
16. "Ancora su Meş'ale" (Yine Meş'ale Hakkında), *Oriente Moderno*, LVI, 1976, S.289-354
17. "Recensione(Değerlendirme): A. Kadir, *Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri*, *Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.62-63
18. "Recensione(Değerlendirme): Burhan Oğuz, *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri*, *Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.183-185
19. "Bilim-Kurgu: Fantascienza della Turchia" (Bilim-Kurgu: Türkiye Bilim-Kurgusu), *Nova SF*, XI, Nr.36, Şubat 1977, S.205-212
20. "Polemiche fra Kemalismo, Fascismo, Comunismo negli anni '30" (1930'lu Yıllarda Komünizm, Faşizm ve Kemalizm Arasında Polemikler), *Storia Contemporanea*, VIII, 1977, Nr.3, S.489-530
21. "Le tendenze ideologiche delle organizzazioni femminili in Turchia" (Türkiye'de Kadın Kuruluşlarının İdeolojik Temayülleri), *Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.419-430
22. "Meş'ale'nin İtalya'da Yankıları", *Vartlık*, Nr.847, Nisan 1978
23. "Elezioni e governi in Turchia nel 1977" (1977'de Türkiye'de Hükümetler ve Seçimler), *Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.489-518

24. "Recensione(Değerlendirme): Halil İbrahim Göktürk, *Bilinmeyen Yönleriyle Şevket Süreyya Aydemir, Oriente Moderno*, LVII,1977, S.480-481
25. "Recensione(Değerlendirme): İsmail Soysal ve Mihri Eren, *Türk İncelemeleri Yapan Kuruluşlar(Kılavuz), Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.636
26. "Recensione(Değerlendirme): İlhan Tekeli ve Selim İlkin, *1929 Dünya Buhranında Türkiye'nin İktisadî Politika Arayışları, Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.637-639
27. "Recensione(Değerlendirme): İlhan Tekeli ve Selim İlkin, *Savaş Sonrası Ortamında 1947 Türkiye İktisadî Kalkınma Plânı, Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.639-640
28. "Recensione(Değerlendirme): Vedat Nedim Tör, Yıllar Böyle Geçti. Anılar ve Sahte Kahramanlar, Tiyatro, *Oriente Moderno*, LVII, 1977, S.640-643
29. "Yahya Kemal e il rito interrotto" (Yahya Kemal ve Yarım Kalmış Ayın), *Oriente Moderno*, LVIII, 1978, S.27-28
30. "İtalya'da Çağdaş Türk Edebiyatının Tanınması Üzerine", *Çevren*, Eylül 1978, VI, Nr.18-19, S.21-30
31. "La Turchia e Le Assemblee Islamiche Internazionali" (Türkiye ve Uluslararası İslam Kuruluşları), *Oriente Moderno*, LVIII, 1978, S.393-410
32. "Recensione(Değerlendirme): M. Kaya Bilgegil, Yakınçağ Türk Kültürü ve Edebiyatı Üzerine Araştırmalar, *Oriente Moderno*, LVIII, 1978, S.260-262
33. "Recensione(Değerlendirme): Gotthard Jaschke, Die Türkei Als Nationalstaat Seit Der Revolution Mustafa Kemal (Atatürk), s. 1920-1974"(Mustafa Kemal (Atatürk)in Devriminden İtibaren Millî Devlet Olarak Türkiye"1920-1974") *Handbuch der Europaischer Geschichte*, Bölüm 7, S.1339-1351, *Oriente Moderno*, LIX, 1979, S.822-823
34. "Futurismo materialista nella poesia moderna della Turchia" (Modern Türkiye'nin Şiirinde Materyalist Fütürizm), *Si e No*, 1979, II, S.90-100
35. "Turchia e Italia, momenti di cultura moderna" (İtalya ve Türkiye, Modern Kültür Dönemleri), *Il Veltro*, XXII, 2-4, Mart-Ağustos 1979, S.427-444
36. "La situazione della Turcologia in Italia" (İtalya'da Türkoloji'nin Durumu), *Il Veltro*, XXII, 1979, S.469-481
37. *Saggi Su Meş'ale. Un'Avanguardia Letteraria Turca del 1928* (Meş'ale Üzerine Denemeler. 1928'in Bir Türk Edebî Öncüsü), Quaderni di Iranistica, Uralo-

Altaistica e Caucasologia dell'Universita degli Studi di Venezia, Venedik 1979, 145 S.

38. *Hars-Kültür. Nascita di Una Cultura Nazionale* (Hars-Kültür. Millî Bir Kültürün Doğuşu), Quaderni di Iranistica, Uralo-Altaistica e Caucasologia dell'Universita degli Studi di Venezia, Venedik 1979, 74 S.

39. "Fantapolitica e "Fantasy" nell'Impero Ottomano" (Osmanlı İmparatorluğu'nda "Fantasy" ve Politik Fantezi Vizyonu), *Nova SF*, 1980, Nr.40, Temmuz 1979-Şubat 1980, S.65-73

40. "Appunti per una "Occidentale" storia delle idee: Dall'Impero Ottomano alla Repubblica di Turchia" (Batılı Bir Düşünce Tarihi Üzerine Notlar: Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne.), *Tabella di Marcia*, Nr.10, Haziran 1980, S.105-124

41. "La voce letterature Turche" (Türk Edebiyatlarının Sesi), *Enciclopedia Europea Garzanti*, 1980.

42. "Appunti per Sunniti e Sciiti in area Ottomana" (Osmanlı Sahasındaki Şiiler ve Sünniler Üzerine Notlar), *la Bisaccia dello Sheikh*, Quaderni del Seminario di Iranistica, Uralo-Altaistica e Caucasologia dell'Universita degli Studi di Venezia, Venedik, 1981, S.165-170

43. "Letteratura Turca di Jugoslavia e d'Iraq" (Irak ve Yugoslavya Türk Edebiyatı), *Studia Turcologica Memoriae Alexii Bombaci Dicata*, Istituto Universitario Orientale, Napoli 1982, S.91-100

44. *Maometto in Europa. Arabi e Turchi in Occidente 622-1922*, (C. Jacono ve A. Ventura ile beraber: Avrupa'da H.Z. Muhammet. Batı'da (622-1922) Türkler ve Araplar) Milano 1982, 278 S.

45. "L'Impero Ottomano tra modernita e tradizione" (Gelenek ve Yenilik Arasında Osmanlı İmparatorluğu), *Storia d'Italia e d'Europa* C.II, Milano 1983, S.509-533

46. "Maniera ghiribizzose e perle barocche nel mondo Ottomano" (Osmanlı Dünyasında Barok İnciler ve Güzel-Kibar Üsluplar), *Persia Barocca*, Reggio Emilia, 1983, S.185-207, S.235-238

47. "İtalya'da Türkoloji Çalışmaları" (Mahmut Şakiroğlu tarafından Carretto'nun "La situazione della Turcologia in Italia" adlı yazısının tercümesi: *Tarih ve Toplum*, Nr.17, Mayıs 1985, S.50-56)

48. "1930'lu Yıllarda Kemalizm, Faşizm ve Komünizm Üzerine Polemikler-I" (Durdu Kundakçı tarafından Carretto'nun "Polemiche fra Kemalismo, Fascismo, Comunismo negli anni 30" adlı yazısının tercümesi: *Tarih ve Toplum* , Nr.17 mayıs 1985, S.56-60; II.Bölüm: *Tarih ve Toplum*, Nr.18, haziran 1985, S.63-72

49. "La Turchia tra Kemalismo e Revival Islamico" (Canlanan İslamcılık ve Kemalizm Arasında Türkiye), *Seminario Su Ideologie ed Istituzioni in Asia nella Prima Meta del' 900*, Roma, Ekim 1985, Istituto Italiano Per L'Asia

50. *I Turchi del Mediterraneo. Dall'Ultimo Impero Islamico alla Nuova Turchia.* (Akdeniz Türkleri. Son İslam İmparatorluğu'ndan Yeni Türkiye'ye), Roma, 1989, 172 S.

51. *Un Sultano Prigioniero del Papa.* (Papa'nın Esiri Bir Sultan), Venedik, 1989, 104 S.

52. "Meş'ale" *Encyclopedie de L'Islam* , C.VI, Leyden, Brill 1990

53. "La Mesopotamia e la regione del Golfo dal 1259 al 1800. Cronologia e Il meridione dell'Impero Ottomano dalle riforme alla Grande Guerra, 1800-1918" (1259'dan 1880'e Körfez Bölgesi ve Mezopotamya. Kronoloji ve Reformlardan I.Dünya Savaşı'na (1800-1918) Osmanlı İmparatorluğu'nun Güneyi), *Dalla Mesopotamia all'Iraq*, Milano 1991, S.83-89 ve S.91-123

54. *Gem Sultan Pellegrino d'Oriente.* (Şarkın Hacısı Cem Sultan), 1991, 248 S.

55. "Turchia" (Türkiye), *Storia dell'Oggi*, Unita Gazetesi Eki. 11 Nisan 1991, Nr.38, S24 S.

56. *Akdeniz'de Türkler.* (I *Turchi del Mediterraneo* 'nun Durdu Kundakçı ve Gülbende Kuray tarafından Türkçe'ye çevirisi), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, 114 S.

57. "Ascesa e caduta Ottomana" (Osmanlı'nın Yükselmesi ve Düşüşü), *Storia e Dossier*, A.VII, Nr.60, Şubat 1993, S.88-95

58. "Bessarione e Il Turco" (Bessarione ve Türkler), *Bessarione e L'Umanesimo*, (Sergi Kataloğu), Istituto Italiano Per gli Studi Filosofici e Biblioteca Nazionale Marciana, Napoli, Vivarium, 1994, S.261-274

III. FABRIS Antonio

1. "Dissavventure di mercanti in margine alle imprese di Barbarossa" (Barbaros'un Girişimlerinde Tüccarların Şanssızlığının Payı), *Quaderni di Studi Arabi*, 7 (1989), S.191-197

2. *Venezia: Sapore d'Oriente*, (Venedik: Şark'ın Tadı), Venedik 1990

3. "Artisanat et Culture: Récherces sur la production Vénitienne et le Marché Ottoman au XVI. e Siecle" (XVI. Yüzyılda Osmanlı Yürüyüşü ve Venedik Üretimi Üzerine Araştırmalar), *Arab Historical Review For Ottoman Studies*, Nr.3-4, Aralık 1991, S.51-60

4. "From Adrianople to Constantinople. Venetian-Ottoman Diplomatic Missions, "1360-1453" (Edirne'den İstanbul'a. Osmanlı-Venedik Diplomatik Misyonu "1360-1453"), *Mediterranean Historical Review*, 7/2, Aralık 1992, S.154-200

5. "Influssi Orientali nell'antica cucina Veneziana" (Eski Venedik mutfağında Şark Tesirleri), *Levante*, XXXV, Nr.4, Aralık 1993, S.21-28

IV. GALLOTTA Aldo

1. "Le Gazavat di Hayreddin Barbarossa" (Barbaros Hayrettin'in Gazavâtı), *Studi Magrebini*, III, 1970, S.79-160

2. "Un Trittico Ottomano con Hilye-i Şerif nel Museo d'Arte Orientale di Roma" (Roma Doğu Sanatı Müzesi'ndeki Hilye-i Şerif'i ile Bir Osmanlı Triptiki), *Arte Orientale in Italia. Sritti Miscellanei del Museo Nazionale d'Arte Orientale di Roma*, III, Roma 1973, S.25-59

3. "Khayr-al-din(Khidir) Pasha, Barberousse" (Barbaros Hayrettin Paşa "Hıdır"), *Encyclopedie de L'Islam*, IV, 1978, S.1187-1190

4. "Bibliografia degli scritti di Alessio Bombaci" (Alessio Bombaci'nin Eserlerinin Bibliyografyası), *Annali dell'Istituto Universitario Orientali di Napoli*, 39, XXIX, 1979, S.4-6

5. "Diplomi Turchi dell'Archivio di Stato di Firenze, lettere da Algeri al Granduca di Toscana(XVII Secolo)" (Floransa Devlet Arşivi'nin Türkçe Dökümanları, Toskana Grandükü'ne Cezayir'den Mektuplar), *Studi Magrebini*, XI, 1979, S.167-205

6. "Documenti dell'Archivio di Stato di Venezia concementi Il Principo Ottomano Gem" (G.Bova ile beraber: Osmanlı Şehzadesi Cem Sultan Hakkında Venedik Devlet Arşivi'nin Dökümanları), *Studi Magrebini*, XII, 1980, S.175-199
7. "Turca, Letteratura" (Türk Edebiyatı), *Dizionario della Letteratura Mondiale del' 900*, III, Roma, 1980, S.3064-3071
8. "XVI'th Century Ottoman Turkish as represented in the Gazavat-ı Khayreddin Pasha" (Gazavât-ı Hayrettin Paşa'da XVI. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi), *Prilozi*, 30, Saraybosna, 1980, S.145-152
9. "La Grammatica Turca di Gio. Battista Montalbano(XVII Secolo)" (Giovanni Battista Montalbano'nun (XVII. Yüzyıl) Türkçe Gramer Kitabı), *Atti del Simposio di Ricerche e di Studi Per Uno Sviluppo Scientifico dei Rapporti Italo-Turchi*, Ankara-Istanbul, 9-14 Ekim 1980, Milano 1981, S.177-190
10. "Gazavat-ı Hayrettin Paşa" *Bellesten*, XLV/2, Ankara 1981, S.473-500(Çev: Salih Akdemir)
11. "Il trattato Turco-Veneto del 12 Gennaio 1482" (12 Ocak 1482 Tarihli Venedik-Türk Antlaşması). *Studia Turcologica Memoriae Alexii Bombaci Dicata*, Napoli 1982, S.219-235
12. "Turchia-Letteratura" (Türkiye-Edebiyat), *Enciclopedia Treccani*, IV, Agg. Roma, 1982, S.703-704
13. "Il Gazavat-ı Hayreddin Paşa di Seyyid Murad. Editto in facsimile secondo Il Ms. 1663 dell'Escorial di Madrit Con Le Varianti dei mss..." (Seyyit Murad'ın Gazavat-ı Hayrettin Paşası. Varyantlarıyla Madrit Escorial'de 1663 numarayla Kayıtlı Esere Göre Tıpkıbasımlı Yayımı), *Studi Magrebini*, XIII, Napoli 1983.
14. "Lo Sciismo di Fuzûlî" (Fuzûlî'nin Şiiliği), *Annali Facolta di Scienze Politiche dell'Universita di Cagliari*, IX, 1983, S.405-412
15. "I Turchi" (Türkler), *Enciclopedia Europea Garzanti*, XII, Milano, 1984, S.731-734
16. "Il Turco Osmanlı del XVI secolo secondo Il Gazavat-ı Hayreddin Paşa" (Gazavât-ı Hayrettin Paşa'ya Göre XVI. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi), *Annali dell'Ist. Un. Or. di Napoli*, Nr.39, 44, 1984, Fasikül II(Ek)
17. "I manoscritti Turchi della Biblioteca Reale di Torino" (Torino Kraliyet Kütüphanesi'nin Türkçe Elyazmaları), *Studi in Onore di Francesco Gabrieli nel Suo Ottantesimo Compleanno*, Roma 1984, S.349-372

18. "About Sadi" (Sadi Hakkında), *V. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul 23-28 Eylül 1985, Tebliğler, Türk Dili C.I, İstanbul 1985, S.95-106*
19. "Venise et L'Impero Ottoman, do La Paix du 25 Janvier 1479 a la Mort de Mahomet II, 3 Mai 1481" (Osmanlı İmparatorluğu ile Venedik: 25 Ocak 1479 Barışından 3 Mayıs 1481'de Fatih Sultan Mehmet'in Ölümüne Kadar), *ROMM, 39, 1985, S.113-130*
20. "I manoscritti Turchi della Biblioteca Nazionale "Vittorio Emanuele III" di Napoli" (Napoli III. Vittorio Emanuele Kütüphanesi'nin Türkçe Elyazmaları), *La Conoscenza dell'Asia e dell'Africa in Italia nei Secoli XVIII e XIX, II, Napoli 1985, S.141-175*
21. "Il Beglerbeg nel Regno Selguichide di Rum" (Anadolu Selçuklu Devletinde "Beylerbeyi"), *Studi Arabo-Islamici in Onore di Roberto Rubinacci nel Suo Settantesimo Compleanno, Napoli 1985, S.297-308*
22. "L'elemento Turchesco nelle commedie la sorella e la Turca" ("Kızkardeş ve Türk" Komedisinde Türk Unsurları), *G. Della Porta, Teatro, III, Napoli 1985, S.609-614*
23. "Gli Ottomani" (Osmanlılar), *La Storia. I Grandi Problemi dal Medioevo all'eta Contemporaneo, II, Il Medioevo 2.Popoli e Strutture Politiche, Torino 1986, S.575-595*
24. "Latin Harfleriyle Yazılmış Bir Kaç Osmanlı Atasözü", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, XXIV-XXV, 1986, S.235-249*
25. "Alessio Bombaci(1914-1979)", *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli, Napoli 1987, S.121-126*
26. "Due testi Turchi in caratteri Greci" (Yunan Harfli İki Türkçe Metin), *Studi Eurasiatici in Onore di Mario Grignaschi, Venedik 1988, S.161-171*
27. "Seyyid Murad'ın Gazavât-ı Hayreddin Paşa Adlı Eseri", *Erdem, 4/10, 1988, S.127-163 (Çev: Mahmut Şakiroğlu)*
28. "Sur le probleme de dadation des manuscrits Turcs, Les manuscrits du Moyen" (Türk Elyazmalarının Tarihleri Meselesi Hakkında. Yakınoğu Elyazmaları), *Essais de Codicologie et de Paleographie. Actes du Colloque d'Istanbul(Istanbul 26,29 Mayıs 1986), İstanbul-Paris 1989, S.31-34*
- 29."Recensione(Değerlendirme): Risâle-i Mimariyye. An early seventeenth century Ottoman treatise on architecture. Facsimile with translation and notes by Howard Crane" (17. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Mimarî Örnekleri. Howard

Crane Tarafından Faksimile ile Transliterasyon ve Notlar), Leiden-New York-Köbenhavn-Köln 1987, *Storia della Citta*, 46, 1989, S.85-87

30. "Il Salname"(Salname), *Turcica*, XXI-XXIII, 1991, S.175-190

31. "Le relazioni tra L'Impero Ottomano e Napoli" (Napoli ve Osmanlı İmparatorluğu Arasındaki İlişkiler), *Presenza Araba e Islamica in Campania. Atti del Convegno, Napoli-Caserta 22-25 Novembre 1989*, Napoli 1992, S.323-335

32. "Un mappamondo Turco conservato in un manoscritto della Biblioteca Nazionale "Vittorio Emanuele III" di Napoli" (Napoli III. Vittorio Emanuele Millî Kütüphanesi'ndeki Bir Elyazmasında Muhafaza Edilen Bir Türk Dünya Haritası), *Oriente e Occidente*, Napoli 1993, S.109-119

33. "Una nuova copia del Codex Cumanicus" (Codex Cumanicus'un Yeni Bir Kopyası), *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli*, 52/4, 1992, S.455-459

34. "Il Mito Oguzo e le origini dello stato Ottomano: Una riconsiderazione" (Osmanlı Devletinin Kökleri ve Oğuz Miti: Bir Değerlendirme), *The Ottoman Emirate(1300-1389). A Symposium Held in Rethymnon, 11-13 January 1991*, Rethymnon 1993, S.41-59

35. "Ceneviz", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, VII, S.363-365

36. *World Survey of Islamic Manuscripts, Italy*, (Dünya İslamî Elyazmaları İncelemeleri: İtalya), II, London 1993, S.68-116 (P.Orsatti ve B.Pirone ile beraber)

37. "The Turks in Italy" (İtalya'da Türkler), VII. *CIEPO Sempozyumu*, Ankara 1994, S.73-79

V. GRIGNASCHI Mario

1. "La valeur du temoignage des sujets non Musulmans (dhimmi) dans L'Empire Ottoman" (Osmanlı İmparatorluğu'nda Gayr-ı Müslimlerin Tanıklığının Değeri), *Recueil de La Societe Jean Bodin Pour L'histoire Comparative des Institutions*, C.XVIII, Brüksel 1964, S.211-323

2. "Les guerriers domestiques dans la feodalite Turque" (Türk Feodalitesinde Türk(İç) Asıllı Savaşçılar), VI. *Türk Tarih Kongresi, Ankara 20-26 Ekim 1961*, *Bildiriler*, T.T.K. Yayın. Ankara 1967, S.206-230

3. "Quelques specimens de la litterature Sasonide conserves dans les bibliotheques d'Istanbul" (İstanbul Kütüphanelerinde Korunan Sasani Edebiyatının Bazı Örnekleri), *Journal Asiatique*, Paris, C.CCLIV,I, 1966, S.1-142

4. "Al-Farabi et "L'epitre sur les connaissances a acquerir avant d'entreprendre L'etude de la philosophie" (El Farabî ve "Felsefe Çalışmalarına Başlamadaan Önce Edinelecek Bilgilere Dâir Risâle), *Türkiyat Mecmuası*, C.XV, İstanbul 1969, S.175-210

5. "Sabirler, Hazarlar ve Göktürkler", VII. *Türk Tarih Kongresi*, Ankara 25-29 Eylül 1970, *Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1972, S.230-250

6. "La monarchie Karakhanide de Kachgar et les relations de dependance personnelle dans Le Kutadgu Bilig" (Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig'inde Kaşgar, Karahanlı Monarşisi ve Şahsî Bağlılık İlişkileri), *Recveil de La Societe Jean Bodin Pour L'histoire Comparative des Institutions*, XX, Brüksel 1970, S.515-626

7. "Les "Regles d'Ardasir b. Babak" Pour Le Gouvernement du Royaume" (Hükümdarın İktidarı Hakkında "Ardaşir Bin Babak'ın Kuralları), *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, (Zeki Velidi Togan'ın Hatırasına Armağan) İstanbul Ün. Edebiyat Fak. 1973, S.95-112

8. "Una raccolta inedita di Münşeât: Il Ms. Veliyyüddin Ef. 1970 della Bib. Beyazıt Umumi d'Istanbul e gli "Ahdname Concessi dalla Sublime Porta a Chio, a Firenze e ad Antivari" (Yayımlanmamış Bir Münşeât Toplaması: İstanbul Beyazıt Umumî Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi 1970 Numaralı Seçme ve Babîâlî Tarafından Chio, Floransa ve Antivari'ye Sunulan Ahdnameler), *Studi Preottomani e Ottomani*, (Haz:A. Gallotta), Napoli 1976, S.105-127

9. Traduzioni dal Turco, Con Note di Carattere Testuale ed Esetico, nei Volumi a. c. di Agostino Pertusi, *La Caduta di Costantinopoli*, (Agostino Pertusi'nin "İstanbul'un Düşüşü" Adlı Kitabında Osmanlıca'dan Tercüme), Mondadori Editore, Milano 1976, S.XCI+471 ve 569

10. "Un Acte de "foi" de L'epoque Seldjoukide" (Selçuklular Çağına Ait Bir İman Kabulü), *M. Tayyib Okiç Armağanı*, Ankara 1978, S.39-46

11. "Quelques remarques sur L'histoire des anciens peuples Turcs" (Eski Türk Halkları Hakkında Bazı Notlar), *I. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, Tebliğler I, Türk Tarihi*, İstanbul 1979, S.78-92

12. "Les Hauts (E'âlî) et les Petits (Edânî) Sipahi dans les ordonnances de Soliman le grand" (Muhteşem Sultan Süleyman'ın Kanunlarında E'âlî ve Edânî Sipahiler), *VIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 11-15 Ekim 1976, *Bildiriler*, T.T.K. Yayınları, Ankara 1981, S.1195-1214

13. "L'Impero Ottomano e le minoranze religiose" (Osmanlı İmparatorluğu ve Dinî Azınlıklar), *Studi in Onore di Francesco Gabrieli nel Suo Ottantesimo Compleanno*, Roma, Università La Sapienza, 1984, C.I, S.411-422

14. "La condanna dell'apostasia Sciita nella "Risalah" di Ibn Kemal a Selim I"(Ibn-i Kemal'in I. Selim'e Risalesi'nde Şii İrtidatının Reddi), *Oriente Moderno*, LXIV, Ocak-Haziran 1984, S.57-63

VI. KAPPLER Matthias

1. "I giovani Fanaroti" e le antologie di canzoni Ottomane" (Osmanlı Şarkı Antolojileri ve Fenerli Beyler), *Annali di Ca' Foscari*, C.XXX, Nr.3, Venedik, 1991, S.3-7

2. "L'Impero Ottomano e la società Greca" (Osmanlı İmparatorluğu ve Yunan Cemaati), *Impero Ottomano ed Europa*, (Haz: G.Bellingeri, G.scarcia,M.Kappler, G.Rota), Palermo 1993, S.37-55

3. *Turcismi nell'Alipasiadha*, (Hacı Sekretis'in Ali Paşa Destanı'nda "Alipasiadha" Türkizm veya Osmanlı Türkçesi Unsurları), Silvio Zamorani Editore, torino 1993, 150 S.

4. "Ahmet Haşim in traduzione Greca e Tedesca" (Ahmet Haşim'in Almanca ve Yunanca'ya Tercümesi), *Annali di Ca' Foscari*, C.XXXII, Nr.3, Venedik 1991, S.47-61

5. "I Greci e i Balcani tra Otomani, Asburgo e Ortodossia" (Ortodoksluk, Asburg ve Osmanlılar Arasında Balkanlılar ve Yunanlılar), *Marco d'Aviano e Il Suo Tempo*, Pordenone 1993, S.96-124

VII. MANDEL Gabriele

1. *Sufismo* (Sûfilik, 1963)

2. *I Caravanseragli Turchi* (Türk Kervansarayları, 1988)

3. *La Quartine di Rûmy* (Mevlâna'nın Dörtlükleri, 1989)

4. *Mamma Li Turchi: Un Altra Faccia della Mezzaluna* (Anneciğim Türkler: Hilâlin Bir Başka Yüzü, 1990)

5. *Il Corano Senza Segreti* (Sırsız Kur'an-ı Kerim, 1991)

6. *Storia dell'Harem* (Harem'in Tarihçesi, 1992)

VIII. MARAZZI Ugo

1. "I Prestiti Cinesi in Uighur: Aspetti politici di una penetrazione linguistica" (Uygurca'da Çince'den Alınma Sözcükler: Lingüistik Bir Sızmanın Politik Cepheleri), *Annali dell'Istituto Universitario Orientale*, Napoli, 35 (1975), S.81,109

2. "Convergenza o stabilizzazione delle nazionalità? Bilinguismo, sostituzione linguistica e processi etnici in Asia Centrale Sovietica" (Milletlerin Oturması veya Kaynaşması? Sovyet Orta Asyasında İki Dillilik, Lingüistik Değişme ve Etnik Olaylar), *Lingua e Politica*, Roma 1976, S.79-96

3. "Uno studio sulla questione nazionale in URSS e in Cina: Il caso dell'Asia Centrale" (Çin ve Sovyetlerdeki Milletler(Millî) Sorunu Üzerine Bir Çalışma: Orta Asya'nın Durumu), *Politica Internazionale*, 1978, S.65-77

4. "L'evoluzione storica delle Repubbliche Musulmane dell'URSS" (Sovyet Müslüman Cumhuriyetlerinin Tarihî Gelişimi), *Politica Internazionale*, 1979, S.124-130

5. "Alcuni problemi relativi alla diffusione del Manicheismo presso i Turchi nei Sec. VII-IX" (VII-IX. Yüzyılda Türkler Arasında Maniheizmin Yayılmasına Dâir Bazı Problemler), *Annali dell'Istituto Universitario Orientale*, Napoli, 39 (1979), S.239-252

6. *Tevârih-i Al-i Osman. Cronaca Anonima Ottomana in Trascrizione Ebraica, (Yahudi Transkripsiyonlu Osmanlı Anonim Kroniği)*, Napoli 1980

7. "Il superstrato lessicale Arabo in area Turca" (Türk Sahasında Arapça Sözcük-Kelime Katmanı), *Il Mondo Islamico tra Interazione e Acculturazione*, Roma 1981, S.35-52

8. "Sull'importanza dei Testi Osmanlı in Caratteri Siriacci" (Suriye(Arapçası) Karakterli Osmanlı Metinlerinin Önemi Hakkında), *Studia Turcologica Memoriae Alessio Bombaci Dicata*, Napoli 1982, S.339-365

9. "Alcune pratiche e credenze Anatoliche relative alla nascita" (Doğuma Dâir Bazı Anadolu Uygulama ve İnançları), *Annali della Facoltà Scienze Politiche dell'Università di Cagliari*, IX, 1983, S.413-422

10. "Due invocazioni sciamaniche Casakhe" (İki Kazak Şaman Duası), *Studi Arabo-Islamici in Onore di R. Rubinacci nel Suo 70. mo Compleanno*, Napoli 1985, S.391-398

11. *Maday Qara. An Altay Epic. Translation from the Altay. Introduction and Notes*, (Maday Kara. Bir Altay Destanı. Altay'dan Tercüme. Önsöz ve Notlar), Napoli 1986
12. "Su Albasti/Almasti tra demonologia e antropologia" (Cinperestlikle Antropoloji Arasında Albastı/Almasti Hakkında), *Orientalia I. Tucci Memoriae Dicata*, Romae, 1987, S.825-852
13. *Testi dello Sciamanesimo Siberiano e Centroasiatico* (Sibirya ve Orta Asya Şamanizm Metinleri), Torino, 1984.
14. "Remarks on the Siberian Turkic Shamans' secret language" (Sibirya Şaman Türklerinin Gizli Dili Üzerine Müşahedeler), *Shamanism in Eurasia*, Gottingen 1984, S.280-288
15. "A proposito dell'ipotetica origine Ienisseica delle Lingue Turche" (Türk Dillerinin Yenisey(li) Asılları (Orjinleri) Hipotezi Konusuna Dâir), *Annali del Dipartimento di Studi del Mondo Classico e del Mediterraneo Antico*, Napoli, 10, 1988, S.207-215
16. "Il poema epico Maday Qara e la sua importanza per lo studio dei rapporti tra epica e sciamanesimo" (Maday Kara Epik Manzumesi ve Şamanizm-Destan Arasındaki İlişkilerle İlgili Çalışmalarda Onun Önemi), *Studi Eurasiatici in Onore di Mario Grignaschi*, Venedik, 1988, S.131-139
17. "Mircea Eliade e le concezioni religiose dei Turco-Mongoli" (Mircea Eliade(Romen Araştırmacı) ve Türk-Moğol Dinî Görüşü), *Mircea Eliade e Le Religioni Asiatiche*, Roma 1989, S.129-132
18. "La grande madre in Siberia e Asia Centrale" (Orta Asya ve Sibirya'da Büyük, Ulu Ana"Umay"), *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli*, (Supplemento-Ek), 49, (1989), Napoli
19. "Due brevi testi sciamanici Turchi dal Xinjiang" (Xinjiang "Sincan" dan İki Kısa Türk Şaman Metni), *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli*, 52 (1992), S. 423-427
20. "Eroine e sciamane nell'epica Iacuta" (Yakut Destanlarında Kadın Kahraman ve Şamanlar), *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli*, 52 (1992), S.249-293
21. "Nota su Gelmoghuz" (Gelmoghuz Hakkında Not), *Melanges Offerts a Irene Melikoff*, Paris 1991, S.217-219(Turcica, XXI-XXIII, 1991)

22. "Lessimi Turchi produttivi nella toponomastica Eurasiatica" (Avrasya Yer Adlarında Üretken Türkçe Sözcük Birimleri), *Oriente Occidente*, Napoli 1993, S.183-191

Ugo Marazzi'nin yukardaki makaleleri dışında yayımlanmayı bekleyen çalışmaları ise şunlardır:

23. "Alghis per L'isiac Iacuto" (Isiac Yakut İçin Alkış)

24. "Testi relativi al Culto dei Tos Presso I Khacassi" (Hakaslar Arasında Tos Kültüne Dair Metinler)

25. "Lessico scimananico Iacuto" (Yakut Şaman Sözlüğü)

26. "L'Asia Centrale ex-Sovietica: I condizionamenti del passato" (Eski Sovyet Orta Asyası. Geçmişin Şartlarının Ağırlığı, Devamı)

IX. PEDANI Maria Pia

1. "Exemplum Litterarum Tartarorum: Ghazan Khan and Venice at the turn of the XIII th. Century" (Tatar Edebiyatı Örneği: 13. Asrın Sonunda Venedik ve Kazan Han), *Quaderni di Studi Arabi*, 5-6 (1987-1988), S.608-614

2. "Cenni di diplomatica Ottomana. I documenti pubblici dell'impero dalle origini al XVIII secolo" (Osmanlı Diplomatik İşaret Dili Hakkında Notlar. Başlangıcından XVIII. Yüzyıla İmparatorluğun Umûmî Dökümanları), *Archivi Per La Storia*, III, 2 (1990), S.157-173

3. "Venezia e Algeri" (Venedik ve Cezayir), *Levante*, XXXII(1990), S.25-31

4. "Le prime "sottoscrizioni a coda" dei tesoreri nell'Impero Ottomano" (Osmanlı İmparatorluğu'nda Haznedarların İlk Eski Yazı Kuyruklu İmzaları), *Quaderni di Studi Arabi*, 8, (1990), S.215-228

5. "Gli indici con lemmi Turchi e la traslitterazione dall'Ottomano: problemi e proposte" (Osmanlıca'dan Transliterasyon ve Türkçe Kelimelerle İndeksler: Problemler ve Teklifler), *L'inventariazione Archivistica. Aspetti, Metodologie, Problemi*, Venedik 1992, S.95-103

6. "Venezia e Il Maghreb nei documenti dell'Archivio di Stato di Venezia" (Venedik Devlet Arşivi Dökümanlarında Magreb ve Venedik), *Quaderni di Studi Arabi*, 10 (1992), S.159-173

7. "Presenze Islamiche a Venezia" (Venedik'te İslamî Mevcudiyetler-İzler), *Levante*, XXXV, 4 (1993), S.13-20

8. *In Nome Gran Signore. Inviati Ottomani a Venezia dalla Caduta di Costantinopoli alla Guerra di Candida*, (Sultanın Adına. İstanbul'un Düşüşünden Kandiye Savaşına Venedik'te Osmanlı Elçileri), Venedik 1994, 251 S.

9. *I "Documenti Turchi" dell'Archivio di Stato di Venezia*, (Venedik Devlet Arşivi'nin Türkçe Belgeleri), Roma 1994

10. "Ottoman envoys to Venice(1384-1644)" (Venedik'te Osmanlı Elçileri), *Actes du VI e Symposium International d'Etudes Ottomanes Sur: Bilan d'Etudes et de Recherces Ottomanes durant les Trente Dernieres Annees: Les Perspectives d'avenir*, Par A. Temimi.

X. PRETO Paolo

1. "Le relazioni dei Baili Veneziani a Costantinopoli" (İstanbul'da Venedik Balyolarının Temasları-İlişkileri), *Il Veltro*, XXII, (2-4), Mart-Ağustos 1979, S.125-130

2. "I Turchi e la cultura Veneziana del seicento" (17. Yüzyıl Venedik Kültürü ve Türkler), *Storia della Cultura Veneta*, IV/II, Vicenza 1984, S.313-341

3. *Venezia e I Turchi*, (Venedik ve Türkler), Floransa 1975, 554 S.

XI. SALVI Sergio

Etnik ve lingüistik azınlıkların milliyet ve öteki problemleri üzerine çalışan, *La Nazioni Proibite* (Yasaklanmış Milliyetler-1973), *Le Lingue Tagliate* (Biçilmiş Diller-1975) ve *La disUnione Sovietica* (Sovyetler Bir-Siz-liği-1990) gibi kitapları bulunan Sergio Salvi'nin son eseri *La Mezzaluna Con La Stella Rossa. Origini, Storia e Destino dell'Islam Sovietico* (Kızılyıldız ile Hilâl. Sovyet Müslümanlarının Asılları, Tarih ve Kaderi-1993) adını taşır.

XII. SCARCIA Gianroberto

1. "L'Islam non Arabo" (İslamiyet Sadece Arap Değil), *Ulisse*, XIV, LXXXII,, 1977, S.42-50

2. "Recensione(Değerlendirme): Anatolia Moderna" (Modern Anadolu), *Dervisches et Cimetieres Ottomans*, Paris 1991, *Istituto di Studi Islamici dell'Universita di Roma*, S.339-341

3. "Il sogno del duca di Ispir. Dalla forma allo spirito" (İspir Dükasının Düşü. Şekilden Rûha), *Onore di Nina Kautchitschiwili*, Bergamo 1989, S.353-359

4. "IL mosaico del Caucaso" (Kafkasya'nın Mozaığı), *Il Manifesto*, 21.1.1990,

5. "Le Arti nell'Islam" (İslam Sanatları), *La Nuova Italia*, Scientifici Roma 1990

XIII. TANIŞ Asım

1. *Herkes İçin Yapısal Yolla İtalyanca*, İstanbul 1974 , 574 S.

2. *Corso di Lingua Turca Moderna* (Çağdaş Türk Dili Dersleri), İstanbul 1975, 580 S.

3. *İtalyanca-Türkçe Büyük Öğretici Sözlük*, 2 C. , İstanbul 1986, 1856 S.

4. "Ömer Seyfettin'in Tuhaf Bir Zulüm'ü", *Sesler*, Nr.216, Üsküp 1987, S.9

5. *Giovanni Molino'nun İtalyanca-Türkçe Sözlüğü ve Halk Türkçesi*, Ankara 1989, 368 S.

XIV. VERCELLIN Giorgio

1. "Mercanti Turchi a Venezia alla fine del' 500" (XVI. Yüzyılın Sonunda Venedik'te Türk Tüccarlar), *Il Veltro*, Nr.XXII, 2-4, 1979, S.243-275

2. "La minoranza Turkmena d'Iran secondo una recente pubblicazione locale" (Mahalli Bir Yayına Göre İran Türkmen Azınlığı), *Oriente Moderno*, Nr.LX, 1-6, Ocak-Haziran 1980, S.357-372

3. "Mercanti Turchi e sensali a Venezia" (Venedik'te Türk Tüccarlar ve Simsarlar), *Studi Veneziani*, Nr.IV, 1980, S.45-78

4. *Asia Occidentale*, (Batılı Asya), 1983, 120 S.

5. "Recensione(Değerlendirme): F.Gabrieli, *Maometto in Europa. Arabi e Turchi in Occidente 622-1922*, (Avrupa'da Hz. Muhammet. Batı'da Türkler ve Araplar 622-1922), *Le Scienze*, Nr.178, 1983, S.148-149

6. "Il Mappamondo Turco di Haggi Acmet" (G. Bellingeri'yle beraber. Hacı Ahmet'in Türkçe Dünya Haritası), *Venezia e I Turchi*, Milano 1985, S.155-159

7. *Iran e Afghanistan*, (İran ve Afganistan), Roma 1986, 162 S.

8. "Storie di viaggiatori e mercanti sulle vie della seta" (İpek Yolları Hakkında Tüccar ve Seyyahların Tarihleri), *Curatola, G.Rubin de Cervin. M.T. "Le Vie della Seta e Venezia"*, Roma 1990, S.25-36

9. "L'Oriente sulla laguna: I mercanti Turchi nella Venezia dei Dogi" (Laguna'daki Şark: Dojlar Venedik'inde Türk Tüccarlar), *Storia e Dossier*, VII, Nr.62, 1992, S.38-42

Şüphesiz İtalya'da Türk ve İslam dünyası üzerine çalışan daha bir çok araştırmacı ve bilim adamı bulunmaktadır. Burada tanıtılan bir kaç araştırmacıyla amaç, günümüz İtalyan Türkoloji ve Şarkiyat çalışmaları hakkında bir fikir vermektir.²⁷

IV. İtalyan Şarkiyat(Doğu Bilim) Enstitü ve Dernekleri

Bugün İtalya'da, Roma, Napoli ve Venedik şehirlerindeki üniversitelerde değişik statüleri bulunan bölümlerde Türk dili ve edebiyatı öğretilmektedir. Napoli Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsü, Sosyal Bilimler ve Edebiyat ana bilim dalının Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde Aldo Gallotta, Ugo Marazzi ve Ayşe Saraçgil; Roma La Sapienza Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde Anna Masala; Venedik Üniversitesi, Yabancı Diller ve Edebiyatlar Fakültesi, Avrupa-Asya bölümü(Dipartimento di Studi Eurasiatici) Türk Dili ve Edebiyatı seksiyonunda Giampiero Bellingeri ve Modern İbranice, Türkçe ve Arapça oryantalistik seksiyonunda(Sezione Orientalistica Lingua Araba, Turca e Ebraica Moderna) Asım Tanış bu Türkçe öğretimini yürütmektedirler. Bunların dışında üniversitelere bağlı veya serbest çalışan kişi ve kuruluşlar da Türkçe öğretimini ve Doğu dünyası üzerine çalışmaları sürdürürler.

İtalya'da Türkoloji ve Doğu (İslâm) dünyası hakkındaki çalışmalarla ilgili önemli enstitü ve derneklerden bir kaç tanesi şunlardır:

I. Istituto Universitario Orientale di Napoli (Napoli Şarkiyat Enstitüsü)

Doğu (İslam) dünyası üzerine Avrupa'daki en eski ve İtalya'daki en zengin enstitüdür. İlk önce misyoner Matteo Ripa ile ünlü Papa XII. Clemente tarafından Çin Koleji olarak kurulmuştur. Daha sonra asırlık din kurumlarıyla, 1747'de Balkan öğrenci derneklerini bünyesine ekler. Kolej, 1869'da adını Real Collegio Asiatico'ya çevirir. Hem Asyalı öğrenciler için misyoner okulu kimliğini korur, hem de şark çalışmalarına ilgi duyanlara hizmet veren bir kurum hüviyetine bürünür.

²⁷ Yukarıda isim ve eserleri zikredilen bilim adamlarıyla bağlantı kurulması ve eserlerinin bibliyografyalarının elde edilmesi sırasında gösterdiği yardımlardan ötürü Venedik Üniversitesi Türkoloji Profesörü Giampiero Bellingeri'ye candan teşekkür ederim. Roma Üniversitesi Türkoloji bölümü Profesörlerinden sayın Anna Masala ile yazışmamdan bir cevap alamadığımdan kendisinin ismi ve çalışmaları yazımıza eklenememiştir.

1878'de ünlü yazar ve eleştirmen De Sanctis'in başkanlığı zamanında bu kez de adını Istituto Orientale di Napoli olarak değiştirir. 1937'de bu isme, yeni bir yapılanma ve reformla "Universitario" sıfatı eklenir: Istituto Universitario Orientale di Napoli.

Enstitü bugün hemen bütün dünya kültür ve dilleri hakkında İtalya için gerekli bilgi, belge ve çalışmaları sağlayan en tanınmış kurumdur.²⁸ Enstitünün faaliyet alanı ise dört ana başlıkta toplanır:

I. Politik Bilimler: Uluslararası Politika, Politik Tarih, Doğu Avrupa ve Şark olmak üzere dört dalı içerir.

II. Modern Yabancı Dil ve Edebiyatlar: Avrupa ve Şark olarak iki dalı bulunur.

III. Doğu Avrupa Tarih ve Filolojisi: Slav, Baltık, Fin-Ugur ve Güneydoğu Avrupa branşlarından oluşur.

IV. Sosyal Bilimler ve Edebiyat: Klâsik-Modern Kültür, Klâsik Kültür, Modern Kültür ve Ek-Yardımcı Bilimler olmak üzere dört daldan kuruludur.

Sosyal Bilimler ve Edebiyat başlığı altında toplanan ek bilim dallarının sayısı 86'yı bulmakta olup bunlar arasında Türk Dili ve Edebiyatı bölümü dahil, dünyanın çeşitli ülkelerine ait dil, edebiyat, tarih, felsefe, sanat tarihi, arkeoloji, lingüistik ve tiyatro tarihi gibi bir çok konu incelenir. Enstitünün Sosyal Bilimler bölümünün bu zengin bilim dallarından bazıları şöyle sıralanabilir: I. Türk Dili ve Edebiyatı, II. Orta Asya Tarihi, III. Orta Asya Sanat Tarihi ve Arkeolojisi, IV. Mukayeseli Edebiyatlar V. Kafkas Lingüistiği, VI. Edebiyat Sosyolojisi, VII. Cava Dili ve Edebiyatı VIII. Vietnam Dili ve Edebiyatı IX. Swahili Dili ve Edebiyatı

Istituto Universitario Orientale di Napoli Şarkiyat bölümünün yılda dört kez ve üç ayda bir çıkardığı *Annali dell'Istituto Orientale di Napoli* adlı dergisi bulunmaktadır.

Enstitünün genel adresi: Istituto Universitario Orientale di Napoli, Piazza S. Giovanni Maggiore 30, 80134-Napoli, Tel: (O)81/206122

²⁸ Bu ve diğer bütün enstitü ve derneklerle ilgili verilen bilgi için bkz: *DOC ITALIA 1992-1993, Annuario degli Enti di Studi, Cultura, Ricerca e Informazione* (Enformasyon, Kültür ve Araştırma Kurumları Yılığ) DOC ITALIA 1992-1993), Editoriale Italiana, Roma 1993, 1631 s. Türkiye'de, İsmail Soysal ve Mihin Eren'in çıkardıkları *Türk İncelemeleri Yapan Kuruluşlar*, (T.T.Kurumu Yayın. Ank.1977) adlı kılavuzda, Istituto Universitario Orientale di Napoli ve öteki İtalyan şarkiyat kurumları hakkında bazı bilgiler verilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü: Istituto Universitario Orientale di Napoli, Facolta di Lettere e Filosofia Via Loggia dei Pisani 25/E, Napoli, Tel: (O)81/313706

II. Istituto Per L'Oriente C.A. Nallino (Roma C.A. Nallino Şark Enstitüsü)

1921'de kurulan enstitünün özel kitaplığı, yirmi bin cilt kitaptan başka Asya ve Afrika İslam ülkelerine dâir dergi ve yayımlardan oluşur. Istituto Per L'Oriente'nin yayın organları arasında 1921 tarihinden beri çıkan ünlü *Oriente Moderno* ile *Rassegna di Studi Etiopici* (Etiyopya Çalışmalarına Toplu Bir Bakış) yer alır.

Istituto Per L'Oriente'nin adresi: Via Alberto Caroncini 19, 00197 Roma, Tel: (O)6/8084106

III. Istituto Italiano Per L'Asia (Roma Asya İtalyan Enstitüsü)

Yayın Organları: *Asia Oggi*, *Orientalia*, *Quaderni*

Adres ve Tel: Via Goito 17, 00185-Roma, Tel: (0)6/4941634

IV. Centro di Cultura Italia-Asia Guglielmo Scalise(Milano Guglielmo Scalise İtalya-Asya Kültür Merkezi)

Yayın Organları: *Quaderni Asiatici*

Adres ve Tel: Corso di Porto Ticinese 39, 20123-Milano, Tel(0)2/8356342

V. Istituto Per La Promazione e L'incremento dei Rapporti con La Turchia(Türkiye ile İlişkileri Geliştirme ve Arttırma Enstitüsü)

Adres ve Tel: Via America 125, 00144-Roma Tel:(0)6/5914473

VI. Istituto Venezia e L'Oriente (Şark ve Venedik Enstitüsü)

Adres ve Tel: Fondazione Giorgio Cini, Isola di S. G. Maggiore, 30124-Venezia (Venedik), Tel: (0)41/5289900

VII. Societa degli Orientalisti (Oryentalistler Derneği)

Adres ve Tel: Via Merulana 248, 00185-Roma, Tel: (0)6/732741

Şimdiye kadar İtalyan Türkoloji çalışmaları hakkında gerek İtalya'da gerekse Türkiye'de bir kaç yazı yayımlanmıştır.²⁹ Ancak Türkiye'de İtalyan Türkoloji çalışmalarının taze bir şekilde, günü gününe izlendiği söylenemez. Bu geriden takip edişi bir nebze gidermek amacıyla hazırladığım bu yazının bazı eksiklikleri bulunabileceği bir gerçektir. İtalyan Türkoloji çalışmalarına dâir yeni yeni yazılar kaleme alınmasını ve bu eksiklerin tamamlanmasını dilerim.

²⁹ İtalya'daki Türkoloji çalışmalarıyla ilgili ilk yazıları yazarlar, İtalyan Türkolojisi'nin kurucuları Luigi Bonelli ile Ettore Rossi'dir: a) L. Bonelli, "Gli studi Turcologici in Italia" (İtalya'da Türkoloji Çalışmaları), *Il Libro Italiano nel Mondo*, Yıl I, Nr.III, Mart 1940; b)E.Rossi, "Un sguardo allo sviluppo degli studi di Turcologia" (Türkoloji Çalışmalarının Gelişmesine Bir Bakış), *Rivista Istituto Orientale di Napoli*, C.I, 1940, s.1-14. Hatta Ettore Rossi 1940 yılından çok önce 1934'de bir Türk dergisindeki yazısıyla İtalyan Türkoloji çalışmalarını Türkiye'de duyurmuştur: E. Rossi, "İtalya'da Türkiyat Tetebbüleri Tarihine Umûmî Bir Bakış", *Yeni Türk Mecmuası*, C.IV, Nr.16-17, İstanbul 1934, s.1274-1279

Günümüz İtalyan Türkologlarından Giacomo Carretto son dönem çalışmaları bir yazısında derlemiştir: G. Carretto, "La situazione della Turcologia in Italia" (İtalya'da Türkoloji'nin Durumu), *Il Veltro*, XXII, II-IV, Mart-Ağustos 1979, s.427-444. Bu yazı Mahmut Şakiroğlu tarafından Carretto'yla yapılan bir röportajla beraber Türkçe'ye çevrilmiştir: M. Şakiroğlu, "İtalya'da Türkoloji Çalışmaları-G.Carretto ile Söyleşi", *Tarih ve Toplum*, Nr.17, Mayıs 1985, s.50-56. G. Carretto'nun İtalya'da modern Türk edebiyatının tanınmasıyla da ilgili bir yazısı vardır: G. Carretto, "İtalya'da Çağdaş Türk Edebiyatının Tanınması Üzerine", *Çevren*, VI, Nr.18-19, Eylül 1978, s.21-30. G. Carretto'nun, yazar Cevdet Kudret ile de mektuplaşmaları söz konusudur. Ayrıntılı bilgi için bkz: İhsan Kudret-Handan İnci, *Cevdet Kudret'e Mektuplar*, Ümit Yayıncılık, Ank. 1995, s.231-2237